

๑ ทศวรรษวิเศษประชาสุขภาวะ
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๓

๑๐ ปี :
บทเรียน
ประชาสุขภาวะ
จังหวัดนครสวรรค์

สานพลัง สร้างสุขภาวะ

10 ปี : บทเรียนสหประชาสุขภาพ จังหวัดนครสวรรค์

ไพศาล เจียนศิริจินดา
ภัทรินทร์ เข้มแข็ง
นภดล มั่นศักดิ์

มูลนิธิการจัดการความรู้และเครือข่ายชาวนาจังหวัดนครสวรรค์

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ชื่อหนังสือ	๑๐ ปี : บทเรียนสัมชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์
ผู้เรียบเรียง	ไพศาล เจียนศิริจันดา ภัทรินทร์ เข้มแข็ง นพดล มั่นศักดิ์
พิมพ์ครั้งแรก	ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๑๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) อาคารสุขภาพแห่งชาติ เลขที่ ๘๘/๓๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลลาดขัวญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๒ ๕๙๐ ๒๓๐๔ โทรสาร ๐๒ ๕๙๐ ๒๓๑๑ www.nationalhealth.or.th
ที่ปรึกษา	อำพล จินดาวัฒนะ กรรณิการ์ บรรเทิงจิตร วิสุทธิ บุญญะโสภิต
บรรณาธิการ	สุรศักดิ์ บุญเทียน ศิริธร อรไชย ธีรเชษฐ์ วุฒิกุล สุวิมล มีแสง
ออกแบบและจัดพิมพ์	บริษัท วิกิ จำกัด ๓๒/๑๘๑ ซอยนวนจันท์ ๑๒ถนนนวลจันทร์ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐ โทรศัพท์ ๐๒ ๙๔๖ ๒๓๐๑-๓ โทรสาร ๐๒ ๙๔๖ ๒๓๐๔ http://wiki.co.th email; info@wiki.co.th
ISBN	๙๗๘-๙๗๔-๒๓๖-๑๔๒-๕

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ไพศาล เจียนศิริจันดา และคณะ, ๑๐ ปี : บทเรียนสัมชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์, -- นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, ๒๕๕๓. ๑๐๘ หน้า.

๑. สุขภาพ. ๒. นโยบายสุขภาพ.

I. ไพศาล เจียนศิริจันดา และคณะ. II. ชื่อเรื่อง.

๖๑๓

ISBN: ๙๗๘-๙๗๔-๒๓๖-๑๔๒-๕

บทบรรณาธิการ

"๑ ทศวรรษการเรียนรู้ สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่"

๑ ทศวรรษวิชาสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ (๒๕๔๓ ถึง ๒๕๕๓) : สำหรับการนำแนวคิดกระบวนการสมัชชาสุขภาพมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย

๑ ทศวรรษแห่งการเรียนรู้ : แกนนำ กลุ่มองค์กร เครือข่าย ต่างๆ ในพื้นที่ ผ่านร้อน ผ่านฝน ผ่านหนาว บางแห่งเดินได้ไกล บางแห่งเดินได้ช้า บางแห่งกำลังพัฒนา ขึ้นอยู่กับเหตุและปัจจัยของแต่ละพื้นที่ การขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่จึงไม่่ง่าย และเส้นทางเดินก็ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบที่สวยงาม บางแห่งล้มลุกคลุกคลาน บางแห่งเลิกกันไป บางแห่งยังทนสู้เพื่ออุดมการณ์ที่ยิ่งใหญ่ ทุกย่างก้าวมีทั้งเสียงหัวเราะ ความภาคภูมิใจ และคำติชมผสมผสานกันไป และทุกจังหวะก้าวจึงเป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่ายิ่งสำหรับการเรียนรู้เพื่อจะเดินต่อไปร่วมกันอย่างมั่นใจ

๑ ทศวรรษของบทเรียนและองค์ความรู้ : บทเรียนที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้เป็นความพยายามของคนทำงานจริงในพื้นที่ได้สะท้อน ภาวความรู้ ความคิด ประสบการณ์ในการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพผ่านเป็นตัวหนังสือให้ทุกท่านได้รับรู้และเรียนรู้ และเชิญชวนให้ทุกท่านเข้ามาร่วมเดินทางไปพร้อมกัน

๑ ทศวรรษของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติในฐานะผู้เชื่อมประสานและหนุนเสริมการพัฒนากระบวนการสมัชชาสุขภาพ ขอชื่นชมและให้กำลังใจพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่กำลังสร้างกระบวนการเรียนรู้ครั้งยิ่งใหญ่ที่จะถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ของสังคมไทย และเชื่อมั่นว่า ในอนาคตสมัชชาสุขภาพจะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังเชื่อมโยงทุกภาคส่วนของสังคมมาร่วมกันใช้และร่วมกันพัฒนาเพื่อสุขภาวะที่สมบูรณ์ของสังคมไทยได้อย่างแท้จริง

ด้วยจิตคารวะ
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
ธันวาคม ๒๕๕๓

คำนำ

๑๐ ปี : บทเรียนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เล่มนี้ เป็นการทบทวนการทำงานของภาคประชาสังคมจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งการขับเคลื่อนงานภาคสังคม และการมีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน การเรียบเรียงเรื่องราวใช้เอกสาร “ประชาคมจังหวัดนครสวรรค์” ที่ นพ.สมพงษ์ ยุงทอง เขียนวิเคราะห์ไว้จนถึงปี ๒๕๔๔ โดยเขียนเรื่องราวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นไปที่บทเรียนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ แต่ยังคงมีบริบทความเคลื่อนไหวภาคสังคมอื่นๆ ประกอบด้วย

๑๐ ปี ที่ได้ร่วมเรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพ ตั้งแต่เริ่มต้นการร่วมผลักดัน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ การทดลองจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ จังหวัดนครสวรรค์ ตั้งแต่ยังไม่มี พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประสบการณ์การผลักดันข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพ ซึ่งมีความสำเร็จเป็นรูปธรรมระดับหนึ่ง โดยเฉพาะกรณีการจัดตั้งและขยายงานโรงเรียนชานาจังหวัดนครสวรรค์

๑๐ ปี ที่ได้ทำงานมาได้มีโอกาสที่ดีในการถอดบทเรียนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อหยุดทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ว่า มีจุดเด่นหรืออ่อนในการทำงานอย่างไร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับทิศทาง

และบทบาทของการทำงานในอนาคต

๑๐ ปี : บทเรียนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เล่มนี้
อาจมีประโยชน์อยู่บ้างต่อผู้อ่านผู้ที่สนใจที่ต้องการเข้าใจปรากฏการณ์
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสมัชชา
สุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

เรื่องราวที่เล่าผ่าน “๑๐ ปี : บทเรียนสมัชชาสุขภาพจังหวัด
นครสวรรค์” เป็นหลักฐานยืนยันว่าคนนครสวรรค์ก็มีส่วนร่วมในการ
ขับเคลื่อนกระบวนการทางสังคม โดยกระบวนการสมัชชาสุขภาพ
และคนนครสวรรค์ก็มีส่วนร่วมในการทำเรื่องดี ๆ ให้เกิดขึ้นในบ้าน
เกิดเมืองนอนนี้เช่นกัน

กองบรรณาธิการ

ธันวาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	๓
คำนำ	๕
๑ บริบทและทุนเดิมนครสวรรค์ก่อนปี ๒๕๔๓	๙
๒ บทบาทของประชาคมนครสวรรค์ต่อประเด็นปัญหา สาธารณสุขในเวลาต่อมา	๑๒
๓ การร่วมงานปฏิรูประบบสุขภาพ ๒๕๔๓-๒๕๔๙	๓๑
๔ สมัชชาสุขภาพเต็มรูปแบบครั้งแรกของนครสวรรค์	๓๙
๕ บทเรียนการติดตามข้อเสนอเชิงนโยบาย: กรณีข่าว กับสุขภาพวะเกษตรกร	๕๐
๖ ยุวชนแห่งเมือง : ความเหมือนที่แตกต่าง	๖๖
๗ ปรับทิศทางสมัชชาสุขภาพสู่ท้องถิ่น	๗๗
๘ สมัชชาสุขภาพ ภายใต้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ	๘๐
๙ การก่อรูปกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์	๘๖
๑๐ บททดสอบกลไกสมัชชาฯ จังหวัด	๙๒
๑๑ บทสรุปสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์	๙๘
๑๒ หัวใจที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ	๑๐๐
๑๓ ปัจจัยเสริม และอุปสรรค ในสมัชชาสุขภาพฯ	๑๐๔

๒

๑

บริบทและกุณโฑมนครสวรรคก่อนปี ๒๕๔๓

ขบวนการผลักดันให้เกิด “ประชาคมเมืองนครสวรรค” นั้น เริ่มต้นอย่างจริงจัง หลังจากการจัดเวทีสัมมนา “แผนฯ ๘ แผนสร้างประชาคมจังหวัด...จริงหรือทำเมืองไทยให้น่าอยู่และยั่งยืน” เมื่อวันที่ ๑๔-๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยกลุ่มที่ร่วมจัดเวทีในครั้งนั้นได้แก่ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมภาคเหนือตอนล่าง (กสนล.) และกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพะเยาศรี โดยการสนับสนุนจากข่ายความร่วมมือเพื่อสิ่งแวดล้อมและพัฒนาไทย (TEDNET) จากกรุงเทพฯ ในครั้งนั้นวิทยากรที่สำคัญ ได้แก่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี คุณชัยวัฒน์ ธิระพันธ์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ อ.ขวัญสรอง อติโพธิ ดร.อนุชาติ พวงสำลี และคณะผู้ร่วมงานอีกหลายท่าน หลังจากเวทีครั้งนั้น แนวความคิดเรื่อง การส่งเสริมให้เกิดกลุ่มกิจกรรมภาคประชาชน (Civic group) ในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่ม และเชื่อมโยงซึ่งกันและกันให้เป็นเครือข่าย หรือเป็นเวทีประชาคมจังหวัด ตามแนวคิดเรื่อง**ประชาสังคม** (Civil society) ก็ได้รับการยอมรับในหมู่นักกิจกรรม หรือนักเคลื่อนไหวทางสังคมในจังหวัดนครสวรรค และมีความพยายามในการผลักดัน หรือเคลื่อนไหวเรื่อง

ดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่า ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๓๘ การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ ในเวทีสาธารณะที่นครสวรรค์จะมีมาก่อนแล้วก็ตาม แต่แนวคิดเรื่องประชาสังคม (Civil society) ยังไม่ได้มีการพูดถึง และไม่ได้มีฐานะเป็นทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ของการเคลื่อนไหวแต่อย่างใด

ก่อนปี ๒๕๓๓ ขบวนการเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนที่นครสวรรค์ อาจแบ่งเป็นสองภาคตามธรรมชาติของพื้นที่ ได้แก่ **ภาคเมือง** หรือในเขตเมือง ส่วนอีกภาคหนึ่งได้แก่ **ภาคชนบท** โดยมีกลุ่มองค์กรเอกชน (NGO โดยอาชีพ) ที่ทำงานกับชาวบ้านในนครสวรรค์มีเพียงองค์การเซฟเดอะซิลเดรน (Save The Children) เท่านั้น ทำงานอยู่เขตอำเภอไพศาลี และอำเภอลาดยาว เป็นหลัก (โครงการยุติไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒) ส่วนในภาคเมืองแม้จะมีการรวมตัวกันในรูปของชมรม สมาคม มูลนิธิ ก็มีอยู่พอสมควร แต่เกือบทั้งหมดทำงานในวงแคบ ตามวัตถุประสงค์จำเพาะ ไม่มีเคลื่อนไหวสังคม หรือผลักดันไปถึงแนวนโยบายสาธารณะ แต่อย่างใด

จากข้อมูลพบว่านับแต่ ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา มีเหตุการณ์หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นที่ท้องถิ่นนครสวรรค์ หรือเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ แต่มีผลกระทบต่อสังคมไทยในวงกว้างมาเป็นลำดับ ส่งผลให้คนนครสวรรค์บางส่วนได้ออกมาเคลื่อนไหว รวมตัวกันทำงานเพื่อสังคมในเวทีสาธารณะ ในรูปแบบต่างๆ กัน บางกลุ่มก็รวมตัวกันเฉพาะกิจตามเหตุการณ์ หรือตามกระแสนั้นๆ บางกลุ่มก็รวมตัวกันช่วงสั้นๆ ๑-๒ ปี บางกลุ่มรวมตัวกันต่อเนื่องยาวนาน จนถึงปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติงานหลายคนเข้ามาในกระบวนการเคลื่อนไหว

ในบางโอกาส หลายคนก็ยังยื่นหยัดทำงานมาตลอด อย่างไรก็ตาม
ในจังหวัดนครสวรรค์เป็นสังคมที่สามารถพบปะสื่อสารกันได้ไม่ยาก
นัก แม้เมื่อกลุ่มเลิกลากันไปแล้ว แต่การที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน
กลายเป็นต้นทุนสะสมในทางเกื้อหนุนต่อการเคลื่อนไหวเรื่องประชา
สังคมในภายหลัง

หากพิจารณาจากปริณทลของการเคลื่อนไหวจะพบว่า
“ประชาคมจังหวัดนครสวรรค์” มิใช่เป็นโครงสร้างแบบคณะกรรมการ
ของภาคประชาชนในระดับจังหวัดนครสวรรค์แต่อย่างใด หากแต่
เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในเขตเมือง และชนบทอย่างซับซ้อน
แต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย มี
พฤติกรรม และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกื้อหนุน ที่จะทำให้เครือข่ายย่อย
เหล่านี้เริ่มถักทอเข้าด้วยกันเป็นเครือข่ายใหญ่ระดับจังหวัด เป็นเครือ
ข่ายประชาสังคมจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งก็คือ **“ประชาคมจังหวัด
นครสวรรค์”** นั่นเอง โดยไม่มีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายอย่างเป็นทางการ

๒

บทบาทของประชาคมนครสวรรค์ ต่อประเด็นปัญหาสาธารณสุขในเขตอำเภอ

เนื่องจากประชาคมนครสวรรค์ประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่ม และมีบทบาทในเวทีปัญหาสาธารณสุขหลายเรื่องซึ่งสามารถสรุปเป็นด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้

บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ฝืนป่าตะวันตก

เป็นบทบาทที่ชัดเจนของกลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายของกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพฤษหะคีรีที่มีบทบาทมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๔ จนถึงปัจจุบัน โดยผู้ประสานงานหลักของเครือข่ายได้ร่วมเป็นคณะกรรมการอยู่ในคณะกรรมการอนุรักษ์ฝืนป่าตะวันตกร่วมกับภาคีอื่นๆ ของภาคเอกชน เป็นแกนนำในคณะกรรมการอนุรักษ์ฝืนป่าตะวันตกจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้ประสานงานกลุ่มในเครือข่าย และร่วมมือกับประชาคมเมืองอุทัยธานีในการเคลื่อนไหวงานด้านการอนุรักษ์ฝืนป่าตะวันตกมาตลอด

กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพยุหะคีรี ยังร่วมกับเครือข่ายศิลปิน
พื้นป่าตะวันตก จัดตั้งมูลนิธิปฏิปัน ทำงานรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม
และวัฒนธรรมในพื้นที่ ผ่านงานคอนเสิร์ตคาราวานและพ็องเพื่อน
ทุกปีในวันเสาร์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ของปี อาทิ การรณรงค์สิทธิ-
ภูมิปัญญาเหล่าชุมชน รณรงค์ด้านโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลพยุหะ-
สระทะเล จนถึงรณรงค์ด้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น

บึงบอระเพ็ด

กลุ่มที่ทำงานด้านนี้ที่สำคัญได้แก่ ชมรมดูนกนครสวรรค์ ที่
เริ่มเคลื่อนไหวในการอนุรักษ์บึงบอระเพ็ดมาตั้งแต่กลางปี ๒๕๓๕
ในครั้งที่มีการปล่อยน้ำในบึงขนานใหญ่ ส่วนในช่วงหลังตั้งแต่ ปี
๒๕๔๐ เป็นต้นมาได้ร่วมกับ “กลุ่มรักษ์ปากน้ำโพ” ในการส่งเสริม
การพัฒนาบึงบอระเพ็ดโดยร่วมมือกับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการ
อนุรักษ์สัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด (อุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ด) และ “ชมรม
คนรักบึง” ได้ร่วมกับสถานีพัฒนาประมงน้ำจืด พัฒนابริเวณสถานี
ให้เป็นที่อยู่ของประชาชน ในช่วงพ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ สถานี
พัฒนาประมงน้ำจืดบึงบอระเพ็ดเริ่มพัฒนาพิพิธภัณฑ์ประมงน้ำจืด
จนมีนักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมาปี ๒๕๔๘
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ได้รับพื้นที่ ๑๗๑ ไร่ ของบึง
บอระเพ็ดมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งกิจกรรมชมดาวและดูนก
ที่บึงบอระเพ็ด หาดทรายเทียม และอาคารแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึง
บอระเพ็ดเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ สร้าง
เป็นอาคารรูปเรือกระแซง ขนาดกว้าง ๓๕.๕ เมตร ยาว ๑๐๕ เมตร

ภายในอาคารประกอบด้วยอุโมงค์น้ำจืด ยาว ๒๔ เมตร, ตู้พันธุ์ปลา น้ำจืดที่หายากและสวยงามกว่า ๑๐๐ ชนิด, ตู้พันธุ์ปลาน้ำเค็ม, บ่อ ปลา Touch Pool จนเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของคนนครสวรรค์และ จังหวัดใกล้เคียง

อย่างไรก็ตามบทบาทส่วนใหญ่ยังเป็นเรื่องของการส่งเสริม เรื่องการท่องเที่ยว การเผยแพร่และการให้การศึกษา หรือการพัฒนา ทางด้านวัตถุเป็นส่วนใหญ่ อาทิ การจัดค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการและการศึกษา การจัด สร้างตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ จะมีการเคลื่อนไหวในระดับนโยบายบ้าง ในระยะหลัง เช่น เรื่องบึงบอระเพ็ดกับอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (RAMSA) ขบวนการเคลื่อนไหวเรื่องบึงบอระเพ็ดของกลุ่มต่าง ๆ ยัง ไม่รวมกันเป็นโครงสร้างของภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งต่อเนื่อง ทำให้ ยังไม่สามารถผลักดันการแก้ไขปัญหาของบึงไปถึงปัญหารากฐานแต่ อย่างไม่

จนช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐ มีโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของผู้ให้ประโยชน์ที่ดินในบึงบอระเพ็ด โดยมีความก้าวหน้าการดำเนินงานในการพิสูจน์สิทธิของที่ทำกิน และ การรังวัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินและจัดทำแผนที่ที่ดินสัดส่วน ๑ : ๔๐,๐๐๐ ที่ดำเนินการโดยที่ราชพัสดุ และอบจ.นครสวรรค์ สนับสนุน งบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ แต่อย่างไร ก็ตามโครงการฯ ดังกล่าวหยุดชะงักไม่เห็นมีการดำเนินการต่อมาระ ยะหนึ่งแล้ว

การปฏิรูปการศึกษา

กลุ่มชมรมคุณนครสวรรค์ เป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ ชัดเจน ในการที่จะใช้กิจกรรมการคุณนกรเป็นเครื่องมือ หรือสะพานเชื่อมระหว่าง ชมรมฯ กับโรงเรียนและเด็กนักเรียน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความ พยายามที่จะร่วมมือกับโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษา โครงการ พาน้องคุณนกร ของ “ชมรมคุณนครสวรรค์” มีเป้าหมายที่จะร่วมมือ กับโรงเรียนเป็นกลุ่มเครือข่าย ไม่เฉพาะการทำงานด้านการส่งเสริม การเรียนรู้ธรรมชาติผ่านการคุณนกรเท่านั้น แต่ยังคงร่วมมือหรือส่งเสริม กิจกรรมด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนด้วย อาทิ การทำไร่นาสวนผสมเพื่อ แก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน โดยร่วม มืออย่างใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ประสานงานข่ายความร่วมมือ “นครสวรรค์ ฟอรัม” เพราะบุคลากรบางส่วนทำงานให้กับทั้งสององค์กร หน่วยงานราชการที่สนับสนุนงานในด้านนี้ ได้แก่ ศูนย์ฝึกอบรมและ พัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ และมี โรงเรียนที่ร่วมมือกับชมรมคุณนครสวรรค์มีอยู่ ๔ โรงเรียน และตั้งเป้าจะ ขยายเครือข่ายโรงเรียนเพิ่มเติมอีก

ด้านการศึกษาของชาวนา หลังจากจัดตั้งโรงเรียนชาวนามา ระยะหนึ่ง จนเกิดความร่วมมือของหน่วยงานทั้งกลุ่มนครสวรรค์ ฟอรัม คณะพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อบจ. นครสวรรค์ เกษตรจังหวัด และกศน. จึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาศักยภาพของชาวนาที่ร่วมในเครือข่ายโรงเรียนชาวนา นครสวรรค์ โดยการจัดทำหลักสูตรร่วมกันกับ กศน. ในระดับมัธยมศึกษา ต้นและปลาย ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ พยายามทำหลักสูตรชาวนา

ระดับปริญญาตรี แม้ว่าจะยังไม่สำเร็จแต่ในปี ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์ได้มอบปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์สาขาเทคโนโลยี
การเกษตรแก่ **นายส่ง บัวขัน** สมาชิกโรงเรียนชาวนาบ้านเนินแต่
อ.หนองบัว จ.นครสวรรค์ เป็นคนแรก

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ เป็นเป้าหมาย
สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาสำคัญ มีความเคลื่อนไหวสำคัญหลัง
จากที่มีข่าวว่ามหาวิทยาลัยมหิดลจะยุติการเรียนการสอนที่วิทยาเขต
นครสวรรค์ในปี ๒๕๕๐ ทำให้กลุ่มนครสวรรค์สร้างสรรค์ (YCL) ซึ่ง
เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมกลุ่มของนักธุรกิจของจังหวัดนครสวรรค์
ขอเข้าพบกับประธานสภามหาวิทยาลัยและยืนยันความพร้อมของ
คณนครสวรรค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล
วิทยาเขตนครสวรรค์ ขอให้เปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอน
ต่อไป จากนั้นจึงมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความชัดเจน
ทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่หลักของวิทยาเขตที่ตำบลเขาทอง อ.พยุหะคีรี
พื้นที่ ๑,๐๐๙ ไร่ เกิดความร่วมมือของกลุ่มพลังภาคประชาสังคม
อบจ.นครสวรรค์ อบต.เขาทอง และกลุ่มพลังประชาชนเขาทอง
ร่วมกันแก้ไขปัญหาการเวนคืนพื้นที่จากประชาชนที่ทำกินในพื้นที่
ในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ภาคีเครือข่ายและประชาชนชาว
นครสวรรค์ร่วมทอดผ้าป่าเพื่อสร้างศูนย์การแพทย์มหิดล วิทยาเขต
นครสวรรค์

มหิดล : นครสวรรค์ มีความพร้อมและชัดเจนด้านพื้นที่แล้ว
ขณะนี้อยู่ระหว่างรวบรวมทีมงานและคณาจารย์ ทั้งสายการแพทย์/
สาธารณสุข สายเกษตรศาสตร์ จิตปัญญาศึกษา และการผลิตหลักสูตร

และการเรียนการสอนที่จะเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและสร้างประโยชน์
ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนความพร้อม
ด้านอาคารสถานที่อยู่ระหว่างการร่วมกันผลักดันของผู้แทนราษฎร
จังหวัดนครสวรรค์ อบจ. ผู้ว่าราชการจังหวัด มหาวิทยาลัยมหิดล
และภาคประชาสังคมนครสวรรค์ จากการเยี่ยมชมติดตามโครงการจัด
ตั้งมหาวิทยาลัยมหิดล นครสวรรค์ ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายก
รัฐมนตรี ที่พื้นที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหิดล นครสวรรค์ เขาทอง เมื่อ
วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ กล่าวถึงการสนับสนุนของรัฐบาลว่า
ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ เตรียมสนับสนุนงบกลาง ๕๐ ล้านบาท
และงบประมาณจากโครงการไทยเข้มแข็ง ๒๘๐ ล้านบาท เพื่อก่อสร้าง
อาคารศูนย์การแพทย์มหิดล โดยมอบหมายให้สำนักงานงบประมาณไป
ดำเนินการทางงบประมาณแล้ว

ด้านสังคม และการเมือง

กลุ่มที่ทำงานส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่ กลุ่มองค์กร
ประชาธิปไตยจังหวัดนครสวรรค์ (อปน.) โดยร่วมมือกับคณะกรรมการ
เลือกตั้งจังหวัดนครสวรรค์ อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวที่จะทำงาน
ที่มีผลต่อนโยบายสาธารณะนั้นยังไม่ได้ทำกันอย่างจริงจังนัก

ในปี ๒๕๕๔ การผลักดันให้เกิดประชาคมลานโพธิ์เพื่อเยาวชน
การดำเนินโครงการวิจัยของกลุ่มศูนย์แพทย์ชุมชนวัดไทรใต้ การ
สนับสนุนและร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างวัดท่าซุด โรงเรียนท่าซุด
(เจริญศิลป์) และชาวบ้าน ก็เป็นรูปธรรมของการแก้ปัญหาหรือพัฒนา
ท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการร่วมมือของบ้านหรือชุมชน วัด และ
โรงเรียน (บวร.)

การเคลื่อนไหวจัดเวทีสัมมนา สัญจร ของผู้ประสานงาน “นครสวรรค์ฟอรัม” เรื่องการกระจายอำนาจสาธารณสุขไปยังอำเภอ ต่างๆ ก็เป็นกิจกรรมที่เครือข่ายเริ่มเคลื่อนไหวงานทางด้านนโยบาย สาธารณะที่มีผลกระทบวงกว้างโดย ได้รับการสนับสนุน บางส่วนมาจาก สถาบันพัฒนาสี่แยกอินโดจีน และสำนักงานปฏิรูประบบ สาธารณสุข (สปรส.) และประสานกับสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาที่ กรุงเทพฯ ด้วยรวมทั้งการร่วมโครงการ “เวทีพลเมืองไทย” กับสถาบัน ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ในการเลือกตั้ง ๖ มกราคม ๒๕๔๔ เป็นอีก กิจกรรมหนึ่งที่ขยายความร่วมมือ “นครสวรรค์ฟอรัม” เริ่มเคลื่อนไหว ในเรื่องนโยบายสาธารณะเพิ่มขึ้น

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ทางชมรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพยุหะ ได้ร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในเครือข่ายจัดงานเวทีสัมมนาเรื่อง สุราพื้นบ้าน ขึ้นในงานคอนเสิร์ตเพื่อสิ่งแวดล้อมประจำปี ๒๕๔๔ โดยมีเป้าหมาย ที่จะเริ่มก่อรูปขบวนการเรียกร้องสิทธิของชุมชนในการผลิตสุรา พื้นบ้านจากรัฐบาลคืนมาร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนของจังหวัดอื่นๆ

บทบาทด้านสังคม และการเมืองของประชาคมนครสวรรค์ ช่วงแรกยังไม่กว้างขวางนัก การประสานกันในเครือข่ายประชาคม นครสวรรค์ยังไม่เข้มแข็งมีพลังเท่าที่ควร แต่ก็เริ่มมีการจับประเด็น เรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิทธิชุมชนเพิ่มมากขึ้น

เมื่อมีส่วนร่วมและเรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพตั้งแต่ ปี ๒๕๔๕ จนตกผลึกในปี ๒๕๔๗ มีความชัดเจนในกระบวนการ สมัชชาสุขภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันนโยบายสาธารณะ เช่น นโยบายด้านบริการสุขภาพ สุขภาพของเกษตรกร และการทำงาน

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เศรษฐกิจของชุมชน

บทบาทด้านเศรษฐกิจชุมชน ในแง่ของประชาคมนครสวรรค์ ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ สำหรับผู้ประสานงานเครือข่าย ประชาคมนครสวรรค์ บทบาทด้านนี้กลไกการทำงาน ใช้บุคลากรแกนนำที่ทำหน้าที่ประสานงานของเครือข่ายไปผลักดันงาน หรือเคลื่อนไหว ในการส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน ผ่านกลไกผ่าน “คณะกรรมการกองทุนเพื่อสังคมจังหวัดนครสวรรค์” การผลักดันผ่าน “คณะอนุกรรมการของหอการค้าจังหวัดนครสวรรค์” เป็นสำคัญ จากการประเมินความตื่นตัวพบว่า การตอบรับจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจของท้องถิ่น ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ค่อนข้างดีมาก โดยสังเกตจากการประชุมร่วมหลายครั้งซึ่งดำเนินการโดย หอการค้า ร่วมกับพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมากและให้ความร่วมมือดีมาก แต่ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มแกนนำที่จะประสานการเคลื่อนไหวเรื่องนี้ให้เป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง จริงจัง จนเกิดการรวมกลุ่มของนักธุรกิจนครสวรรค์ ในชื่อ “กลุ่มนครสวรรค์สร้างสรรค์” (YCL) โดยกลุ่มนครสวรรค์สร้างสรรค์ มีการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และมีบทบาทสำคัญ ในการผลักดันเรื่องการพัฒนาระบบโลจิสติก ทั้งทางวงแหวนเลี้ยวเมือง ทางรถไฟรางคู่ การพัฒนาตลาดค้าข้าว-ส่งออกข้าว ขับเคลื่อนพัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ และบทบาทของภาคธุรกิจ หอการค้า) ที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

แหล่งทุน / การระดมทุน

แหล่งทุนในการดำเนินงานของประชาคมนครสวรรค์ โดยเฉพาะในส่วนของการช่วยความร่วมมือ “นครสวรรค์ฟอรัม” และเครือข่ายของ “กลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพะเยา” อันประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ จำนวนมากนั้น แหล่งทุนในการเคลื่อนไหวงานมาจากแหล่งสำคัญ ๓ ส่วน ดังนี้

๑) การระดมทุนภายในกลุ่มนั้นๆ เอง ด้วยการบริจาคของสมาชิกหรือประชาคมที่เกี่ยวข้อง หรือจากการจัดกิจกรรม เพื่อหารายได้ของแต่ละกลุ่มเอง ซึ่งเป็นแหล่งทุนหลักในการเคลื่อนไหวงาน

๒) การทำกิจกรรม หรือโครงการร่วมกับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนที่มีการจัดสรรหรือมีงบประมาณเพื่อการนั้นไว้แล้ว

๓) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการพิเศษ เฉพาะกิจ หรือเฉพาะเรื่องจากเครือข่ายความร่วมมือ หรือสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การทำงานในการเคลื่อนไหวในประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ ก้าวหน้ามากขึ้นอย่างชัดเจน

กระบวนการประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ได้เริ่มอย่างจริงจังเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และกลุ่มต่างๆ ที่เป็นกลุ่มหลัก ในการทำงานของเครือข่ายประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วยกลุ่มหลากหลายมากับกระแสหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ผู้ปฏิบัติงานมิได้เป็น NGO โดยอาชีพ แต่เป็นอาสาสมัครจากชนชั้นกลางเป็นสำคัญ มาทำงานเพื่อสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังเกิดวิกฤติแม้จะกระทบกับปัจเจกบุคคล แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อขบวนการ

เคลื่อนไหว ตรงกันข้ามกลับมีเงื่อนไยและโอกาสใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น มาสนับสนุน การเคลื่อนไหวของประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ให้มีการก่อรูปที่ชัดเจนขึ้น ได้แสดงบทบาทในเวทีสาธารณะของจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นกระแสที่จะหนุนเนื่องต่อไปไม่หยุดยั้ง โดยมีเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นหลังวิกฤติเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนี้

โครงการและงบประมาณที่ประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ได้รับการสนับสนุน

ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๐ อันเป็นช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ มีความพยายามจากรัฐบาล หรือองค์กรภาคเอกชน ที่จะแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจหรือการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขยายความร่วมมือนครสวรรค์ฟอรัม และกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพะเยาศรี ซึ่งเป็นแกนหลักในการประสานงานกับกลุ่มอื่นๆ ในเครือข่ายได้รับงบประมาณเพื่อการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของขบวนการประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ค่อนข้างใหม่สำหรับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เพราะการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ทำงานกิจกรรมภาคสาธารณะและเชื่อมโยงกับกับองค์กรภาคประชาชนอื่นๆ ต่างพื้นที่ และมีการสนับสนุนงบประมาณลงมาดังที่เป็นอยู่ไม่ค่อยมีการทำมาก่อน การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องในโครงการต่างๆ ที่ได้รับการอุดหนุน จึงเป็นผลสำคัญประการหนึ่งหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจ

โครงการกองทุนเพื่อสังคม (SIF)

ด้วยงบประมาณ จำนวน ๗๑ ล้านบาท มีโครงการที่ได้รับอนุมัติกว่า ๘๐ โครงการ กองทุนเพื่อสังคมจังหวัดนครสวรรค์ มีผลต่อประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ที่สำคัญ คือ

(๑) เป็นโอกาสทางสังคมที่ทำให้ ชุมชนชาวบ้านส่วนหนึ่งเกิดการรวมตัวกันขึ้น หรือที่รวมตัวกันอยู่แล้วก็ปรากฏตัวตนขึ้นมาเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้หลายกลุ่มมีเข้มแข็งมากเมื่อโครงการกองทุนเพื่อสังคมจบสิ้นแล้ว จะมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ต่อเนื่องไปยาวไกลในวิถีทางของการพึ่งตนเองของชุมชน

(๒) ในบรรดากลุ่มเหล่านี้ มีกลุ่มของชุมชนชาวบ้านส่วนหนึ่ง ได้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับภาคีอื่นทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ผ่านกลไกต่าง ๆ จนมีบทบาทเป็นเครือข่ายหนึ่งของขบวนการประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ มีแนวโน้มและศักยภาพที่จะแสดงบทบาทของการเมืองภาคพลเมืองได้ในอนาคต

การเกิดขึ้นของกลุ่มกิจกรรมใหม่ (ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔)

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนหลังวิกฤติเศรษฐกิจอีกประการก็คือ การที่มีการเกิดขึ้นของกลุ่มกิจกรรม (civic groups) ใหม่ ๆ ขึ้นหลายกลุ่ม ทั้งในส่วนที่รับทุนจากกองทุนเพื่อสังคม ซึ่งการศึกษานี้ยังไม่มีข้อมูลชัดเจนรวมทั้งกลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายของกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพยุหะคีรี และนครสวรรค์ฟอรัม อาทิ

(๑) **กลุ่มพยุหะรัษฎิน** ซึ่งเกิดขึ้นเป็นผลจากการจัดเวที จัดทำแผนพัฒนาตำบลพยุหะคีรี

(๒) ประชาคมตลาดน้ำบางปะมง ที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องตลาดของสินค้าทางการเกษตรของชาวบ้านและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นเอง

(๓) กลุ่มองค์กรประชาธิปไตยจังหวัดนครสวรรค์

(๔) กลุ่มไม้ในเมือง

(๕) ประชาคมบ้านหนองตายาย

(๖) กลุ่ม Radio ๒๐๐๐ เป็นกลุ่มหนุ่มสาวที่ทำงานด้านสื่อและเริ่มมาเชื่อมกับแกนนำของนครสวรรค์ฟอรัม

(๗) กลุ่มรวมใจสมุนไพร่วัดไทรใต้

(๘) ประชาคมลานโพธิ์เพื่อเยาวชน

(๙) ประชาคมโรงเรียนท่าซุด

(๑๐) กลุ่มไพศาลีสร้างสรรค์

(๑๑) กลุ่มนครสวรรค์สร้างสรรค์ (YCL)

(๑๒) กลุ่ม YE ทายาทนักธุรกิจนครสวรรค์

(๑๓) เครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น

แนวโน้มความร่วมมือระหว่างภาคราชการกับภาคเอกชน

ในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ สิ่งหนึ่งที่เราเห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มที่ดีก็คือ การที่หน่วยงานภาครัฐให้การยอมรับและเริ่มร่วมมือกับภาคเอกชนมากขึ้นชัดเจนในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ดังจะเห็นได้จากโครงการความร่วมมือเรื่องเศรษฐกิจชุมชนของพัฒนาชุมชนจังหวัด หอการค้าจังหวัดนครสวรรค์ และกลุ่มนครสวรรค์ฟอรัม หน่วยงานของสำนักงานจังหวัด กับหน่วยงานที่บึงบอระเพ็ด กับ

ชมรมคุณนครสวรรค์ และชมรมคนรักขี้ผึ้ง ฯลฯ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ความร่วมมือเหล่านี้ยังไม่กว้างขวางไปมากนัก แต่ก็มีความโน้มที่ดี อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าเครือข่ายประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ได้เริ่มมีบทบาทต่อบ้านเมืองมากขึ้น ผ่านความร่วมมือกับภาครัฐ

ความร่วมมือกับภาครัฐเกิดชัดเจนขึ้นเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ ในงานตลาดนัดสุขภาพ เป็นความร่วมมือของภาคประชาสังคม ภาคเครือข่าย และหน่วยงานสาธารณสุข หลังจากการจัดสัมมนาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ความร่วมมือของเครือข่ายภาคประชาสังคมกับภาครัฐ มีอย่างชัดเจน เช่น ผู้ว่า CEO และอบจ. นครสวรรค์ สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนชานาต่อเนื่องมาจนถึงปี ๒๕๕๓ อบจ. สนับสนุนงบประมาณการเวนคืนที่ดินมหาวิทยาลัยเขตนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ ตลอดจนการเข้าไปมีบทบาทในคณะกรรมการบูรณาการจังหวัดของภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ

แนวโน้มการเรียกร้อง หรือการเคลื่อนไหวต่อนโยบายสาธารณะ

ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ มีข้อมูลที่ชี้ว่าบางกลุ่มในเครือข่ายประชาคมจังหวัดนครสวรรค์ได้เริ่ม สนใจที่จะเสนอแนวทาง หรือนโยบายสาธารณะต่ออำนาจรัฐเพิ่มขึ้น อาทิ กรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ประสานงาน “นครสวรรค์ฟอรัม” ในอันที่ผลักดันให้พื้นที่บึงบอระเพ็ด เป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ หรือ RAMSA การเคลื่อนไหวต่อต้านเขื่อนแม่วงก์ของกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อม พฤษะคีรีและเครือข่าย รวมทั้งการเริ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของชุมชนในการผลิตสุราพื้นบ้าน ฯ การเคลื่อนไหวต่อต้านการสร้าง

โรงงานไฟฟ้าชีวมวล-โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น

ภาพรวมของการขับเคลื่อนภาคประชาสังคม อาจแบ่งเป็นแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงแรก เป็นช่วงเชื่อมคนทำงานด้านสังคม-สาธารณะในเมือง การทำงานพัฒนาเรื่องสุขภาพและกิจกรรมในเขตเทศบาล กิจกรรมสิ่งแวดล้อมในเมืองและบึงบอระเพ็ด โดยมีเรื่องการศึกษาในพื้นที่ในเขตชนบททั้งที่ อ.โกรกพระ และ อ.หนองบัว ช่วงแรกนี้ในกลุ่มแกนนำพูดคุยกันว่าเป็นช่วงยุทธศาสตร์ดอกไม้หลากสี ลงไปขับเคลื่อนสร้างกิจกรรมดี ๆ ทำงานทำเรื่องดี ๆ กับหลากหลายกลุ่มหลากหลายภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ให้ปรากฏทำเรื่องดี ๆ ในสังคมนครสวรรค์ทั้งในเมืองและชนบท เปรียบเสมือนดอกไม้หลากสีที่แบ่งบานสร้างสีสัน ความสดใสในแต่ละพื้นที่

ช่วงที่สองเป็นช่วงการทำงานเชื่อมเมืองเชื่อมชนบท เป็นระยะทำงานโครงการ SIF ในปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๓ เป็นโอกาสที่คนทำงานด้านสังคมได้ทำงานกับโครงการ SIF มีบทบาทในการบริหารโครงการฯ และพิจารณาโครงการที่สนับสนุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทั้งเขตเมืองและชนบท ทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่แน่นแฟ้น ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกันขององค์กร-ผู้นำชุมชนในเขตเมือง-ชนบทกับคนทำงานด้านสังคม เมื่อสิ้นสุดโครงการ SIF ภาคประชาสังคมที่เตรียมความพร้อมพัฒนาศักยภาพของทีมงาน และบทเรียนการทำงานในชุมชนเมืองมาระยะหนึ่ง ทั้งงานด้านสุขภาพของคนในเมือง ได้เปิดงานภาคประชาสังคมลงไปในพื้นที่ชนบท ลงไปในอำเภอต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ทำโครงการขอรับการสนับสนุนจาก SIF และ

ประเด็นที่ขับเคลื่อนในพื้นที่ชนบทก็คือ การลดสารเคมีในการอาชีพ เกษตรกรรม การปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อลดต้นทุนและลดการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยชีวภาพ เกษนนำสำคัญช่วงนั้นได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน อาจารย์วันชัย เกิดอัน และคุณวิรัช บัวมหะกุล เจ้าของโรงสียังงิ้ว บ้านน้ำลาด อ.หนองบัว ตลอดจนเกษนนำเกษตรกรในอีกหลากหลายพื้นที่ ซึ่งประเด็นการเกษตรที่ปลอดภัยจะเป็นเรื่องหลักที่ภาคประชาสังคมนำไปเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้สมัชชาสุขภาพเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน

กลางปี ๒๕๔๔ เรื่องการปฏิรูปสื่อ เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ดำเนินการในช่วงปลายของโครงการ SIF แต่เป็นการสนับสนุนในรูปแบบของเครือข่ายกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเกษนนำเขียนโครงการพัฒนาเครือข่ายวิทยุชุมชนภาคเหนือตอนล่าง ๘ จังหวัด ขอรับการสนับสนุนจาก SIF ผ่านการประชุมชี้แจงสร้างเกษนนำจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๘ จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พิจิตร ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี โดยมีการอบรมเชิงปฏิบัติการหลายครั้ง ตั้งแต่เวทีชี้แจงสิทธิประชาชนในการปฏิรูปสื่อ เวทีค้นหาภาคีร่วมจัดตั้งจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์วิทยุชุมชนแต่ละจังหวัด การอบรมการจัดและผลิตรายการวิทยุ และการจัดตั้งและบริหารสถานีจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน ตลอดจนการทดลองพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานีวิทยุและผลิตรายการวิทยุภาคประชาชนซึ่งในโครงการฯ มีการสนับสนุนการจัดตั้งจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนในแต่ละจังหวัด โดยมีเครื่องส่งออกอากาศรายการวิทยุขนาด

๓๐ วัดดี จำนวน ๓ ชุด ให้แต่ละจังหวัดยืมไปทดลองออกอากาศใน
แต่ละจังหวัดด้วย

ช่วงที่สามหลังโครงการ SIF เป็นช่วงที่หน่วยงานภาครัฐ เปิด
โอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการระดับจังหวัด
และระดับกระทรวง/กรมต่าง ๆ ทำให้แกนนำภาคประชาสังคมได้เข้าไป
แสดงบทบาทและให้ความเห็นต่อทิศทางการพัฒนาของจังหวัด เช่น
นายประกอบ อินชูพงษ์ นายอดิศักดิ์ จันทวิชานวงษ์ นายประพน
อุดมทอง และ นพ.สมพงษ์ ยุงทอง ร่วมเป็นคณะกรรมการในแต่ละ
คณะของจังหวัดนครสวรรค์ โดยเฉพาะคณะกรรมการด้านการพัฒนา
สังคม งานด้านสิ่งแวดล้อมยังมีคณะกรรมการอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตก
(กอด.) มีบทบาทในการพิทักษ์และพัฒนาผืนป่าตะวันตกที่เชื่อมโยง
ตั้งแต่จังหวัดพิษณุโลก ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี และ
กาญจนบุรี แกนนำดังกล่าวก็เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ กอด. ด้วย
ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีนายประพน อุดมทอง เป็นตัวเชื่อมและเข้าเป็น
คณะกรรมการหอการค้าจังหวัดนครสวรรค์ และมีส่วนร่วมในการ
ก่อตั้งกลุ่มนครสวรรค์สร้างสรรค์ (YCL) ที่มีคุณวาสนา อัครานุกัษ
(ทำข้าวก้านั้นทรง) เป็นประธานกลุ่ม ส่วน นพ.สมพงษ์ ยุงทอง และ
นายอดิศักดิ์ จันทวิชานวงษ์ ก็เป็นแกนนำสำคัญในการทำโครงการ
วิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์
นอกจากนั้นแกนนำหลายคนยังมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและคณะ
กรรมการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถเชื่อมงานของ
ท้องถิ่นกับงานพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี และ
การทำงานร่วมกับ อบจ.นครสวรรค์ จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการ

ทำงานระยะต่อมา กล่าวได้ว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่แกนนำประชาสังคม แยกย้ายกันไปแสดงบทบาทนำในงานแต่ละด้านและกรรมการระดับ จังหวัด ช่วงนี้อาจเรียกว่าช่วงแยกย้ายกันไปทำงานหลากหลายกลุ่ม/ องค์กร

ช่วงสุดท้ายต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงที่งานภาคประชาสังคม ถูกขับเคลื่อนในสังคมนครสวรรค์ เป็นที่รับทราบและยอมรับของคน นครสวรรค์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะ โครงการชีวิตสาธารณะและชุมชนน่าอยู่ งานด้านสิ่งแวดล้อมใน กอด. งานด้านสุขภาพและพัฒนาสังคมผ่านเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด นครสวรรค์ และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของแกนนำประชา สังคมในระดับจังหวัด งานภาคเศรษฐกิจก็มีหอการค้า และกลุ่ม นครสวรรค์สร้างสรรค์ (YCL) เกาะติดทำงานร่วมกับจังหวัดและหน่วย งานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ โดยมีวิฑูรย์ชุมชนปากน้ำโพทำหน้าที่ สื่อสาร รายงานการทำงานให้คนนครสวรรค์รับทราบความเคลื่อนไหว โดยตลอด

งานภาคประชาสังคมช่วงนี้เปรียบเสมือนกับคนวัยหนุ่มที่มี บทเรียนการทำงาน มีผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ จนสังคมและหน่วย งานในจังหวัดนครสวรรค์ให้การยอมรับแล้ว การขับเคลื่อนงานช่วง นี้จึงได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งจาก หน่วยงานในส่วนกลาง เช่น สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สสส. ผ่านโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์ สปสช. เขตนครสวรรค์ วจส. (วิทยาลัยการจัดการ ทางสังคม) สกว.ภาคเหนือ และ LDI ส่วนภายในจังหวัดก็ได้รับการ

สนับสนุนและร่วมงานทั้ง กศน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
เกษตรจังหวัดนครสวรรค์ ศาลากลางจังหวัด พัฒนาสังคมและมนุษย์
จังหวัดนครสวรรค์ พาณิชยจังหวัดนครสวรรค์ หอการค้า เทศบาล
นครนครสวรรค์ อบต.บางแห่ง และอบจ.นครสวรรค์ ที่เป็นผู้สนับสนุน
งบประมาณในการจัดตั้งโรงเรียนชาวนา ปีละ ๑ ล้านบาท ติดต่อกัน
เป็นเวลา ๕ ปี (ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓)

ด้วยการทำงานช่วงนี้เป็นลักษณะเป็นไปตามโครงการที่ได้
รับงบประมาณสนับสนุน และงานตามยุทธศาสตร์ความเคลื่อนไหว
ของภาคประชาสังคม ทั้งงานในเมืองและชนบท โดยวางยุทธศาสตร์
ไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนและร่วมการทำงาน
ของภาคประชาชนในพื้นที่ จากสถานการณ์ของกลุ่มคนทำงานที่เขียน
ขอรับสนับสนุนทุน/งบประมาณมาดำเนินงานในจังหวัด ซึ่งเมื่อสิ้น
สุดโครงการก็จะยุติกิจกรรมของโครงการ ทำให้การทำงานขาดตอน
ไม่ต่อเนื่อง ขาดความยั่งยืน แต่การทำงานเคลื่อนไหวพัฒนาสังคม
จะทำ ๆ หยุด ๆ จะขาดพลังในการทำงาน ขาดความน่าเชื่อถือและ
ศรัทธาจากสังคมโดยรวม จึงวางทิศทางการพัฒนาองค์กรการทำงาน
จากกลุ่มไม่เป็นทางการ เป็นองค์กรทางการนิติบุคคลในรูปแบบของ
มูลนิธิ เช่น เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-
ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์ จึงจัดตั้ง**มูลนิธิสืบศักดิ์สิน แผ่นดิน
สี่แคว** ในปี ๒๕๔๙ มารับผิดชอบงานเคลื่อนไหวในเมืองนครสวรรค์
และสนับสนุนงานวิद्यุชุมชนปากน้ำโพ ส่วนงานเครือข่ายโรงเรียน
ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ เมื่อดำเนินการมาขยายเครือข่ายโรงเรียน
ชาวนามาได้กว่า ๕๐ แห่ง เป็นช่วงสะสมจำนวนมาระยะหนึ่งก็เปลี่ยน

ผู้คุณค่า-คุณภาพใหม่ เป็น**มูลนิธิจัดการความรู้และเครือข่าย**
โรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ ผ่านกระบวนการทอดผ้าป่าเพื่อ
การจัดตั้งมูลนิธิฯ ในปี ๒๕๕๑ การทำงานช่วงนี้ซึ่งออกกลุ่มเดิม ๆ เช่น
กลุ่มนครสวรรค์ฟอรัม จึงเงียบหายไป แต่เป็นการทำงานในชื่อของ
มูลนิธิฯ ขึ้นมาแทน

นอกจากการทำงานตามทิศทางและภารกิจเป้าหมายของ
องค์กรแล้ว กรณีงานสำคัญ ๆ เรื่องใหญ่ ๆ ของบ้านเมือง ยังเกิดความ
ร่วมมือในการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมกันทำงานร่วมกัน อย่าง
กรณีการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ ที่กลุ่ม
นครสวรรค์สร้างสรรค์ (YCL) เป็นผู้เปิดประเด็น จากนั้นหลายภาค
ส่วนช่วยกันผลักดันต่อ จนปัจจุบันมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน และมี
มี นพ.สมพงษ์ ยุงทอง เข้าไปเป็นผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และประสานการทำงานร่วมกับภาคประชา
สังคมนครสวรรค์อย่างใกล้ชิด

ช่วงนี้อาจเรียกว่าเป็น**ช่วงพัฒนาตนเป็นมูลนิธิเพื่อการทำงานอย่างยั่งยืน** มีหลักประกันถึงความสำเร็จในอนาคต และมีความร่วมมือช่วยเหลือกันของภาคีเครือข่ายในการทำงานใหญ่ของบ้านเมือง และปัจจุบันยังเป็นการพัฒนาศักยภาพและบทบาทการทำงานของมูลนิธิฯ ให้เข้มแข็ง ให้มีพลังในการขับเคลื่อนงานเพื่อสังคม

๓

การร่วมนงานปฏิรูประบบสุขภาพ ๒๕๔๓-๒๕๔๗

กลุ่มนครสวรรค์ฟอรัม นับเป็นตัวแทนของคนนครสวรรค์ที่ได้เข้าร่วมกระบวนการปฏิรูประบบสุขภาพ โดยร่วมเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมภาคเหนือตอนล่างที่มีโครงการสี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลก เป็นแกนนำประสาน และเชื่อมโยงงบประมาณ และการพัฒนาคนภาคประชาสังคมในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง งานแรกที่เกี่ยวข้องการปฏิรูประบบสุขภาพ ได้แก่ การนำร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ไปรับฟังความคิดเห็นของคนในแต่ละจังหวัด การเปิดเวทีการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุข การค้นหาสิ่งดี ๆ ในการสร้างสุขภาพ การวิงวอนรณรงค์รวบรวมรายชื่อประชาชนสนับสนุน ร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ โดยมีเครือข่ายหมออนามัยจังหวัดนครสวรรค์เป็นแกนนำรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้สนับสนุน เป็นต้น

งานปฏิรูประบบสุขภาพงานแรกที่เปิดตัวในจังหวัดนครสวรรค์คือ งานตลาดนัดสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ครั้งที่ ๑ ปี ๒๕๔๔ และครั้งที่ ๒ ปี ๒๕๔๕ โดยเลียนแบบการจัดงานตลาดนัดสุขภาพของส่วนกลางมาเป็นงานตลาดนัดสุขภาพ ที่วัดโพธารามอารามหลวง ซึ่งเป็นงานที่ทำทหายความสามารถในการบริหารจัดการ การประสานงานภาคีเครือข่ายสุขภาพ และหน่วยงานสาธารณสุขในจังหวัด โดย

เฉพาะโรงพยาบาลสวรรคตประชารักษ์ การจัดงานตลาดนัดสุขภาพ
จังหวัดนครสวรรค์ที่ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการจัดงาน
ร่วมกันทั้งภาคราชการและภาคประชาชน ทำงานร่วมกัน ทำทุกอย่าง
ตั้งแต่การออกแบบรูปแบบการจัดงาน การประชาสัมพันธ์/รณรงค์
งาน งานนิทรรศการ และการเงิน/หาทุนจัดงาน การจัดงานตลาด
นัดสุขภาพเป็นโอกาสรวบรวมภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านสุขภาพ ได้
พบปะ พูดคุย และทำงานร่วมกัน เป็นการนำกิจกรรมของภาคีสุขภาพ
ในจังหวัดมาจัดแสดง สื่อสารให้ประชาชนในจังหวัดรับทราบ และ
การจัดบริการตรวจสุขภาพฟรีแก่ประชาชน งานตลาดนัดสุขภาพจึง
เป็นความร่วมมือไม่ร่วมมือของทำงานด้านสุขภาพในจังหวัดนครสวรรค์
ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ถือว่าเป็นงานใหญ่ของ
จังหวัดในช่วงนั้น ตั้งแต่พิธีเปิดด้วยรถจักรยายนปั่นรณรงค์ไปรอบเมือง
และการเที่ยวชมตลาดนัดสุขภาพของชาวบ้านที่วัดโพธารามฯ ซึ่งเป็น
สถานที่จัดงานสำคัญๆ ของตัวเมืองอยู่เสมอ

ผลการจัดตลาดนัดสุขภาพ ทำให้งานภาคประชาสังคมปรากฏ
แสดงตัวตนในพื้นที่สาธารณะของเมืองนครสวรรค์ เป็นการแสดงตัว
ตนภาคประชาสังคมกับหน่วยงานสายสุขภาพ รพ.เอกชน และภาคี
สุขภาพในจังหวัดนครสวรรค์ เกิดการทำงานร่วมกันของคนรักสุขภาพ
ของเมือง เกิดการทำงานรูปแบบคณะกรรมการทำงานร่วมกันของ
หลายภาคส่วน และเกิดการยอมรับการทำงานซึ่งกันและกัน ตลอด
จนสัมพันธ์ภาพ-มิตรภาพจากการทำงานร่วมกัน ได้เห็นหน้าเห็นตา
เห็นฝีมือฝีมือของคนทำงาน การทำงานช่วงนี้เป็นการเชื่อมเครือข่าย
คนทำงานด้านสุขภาพเป็นหลัก เปรียบเทียบกับการต่อแพ-เชื่อมแพคน

ทำงานด้านสุขภาพให้เชื่อมโยงกันเป็นขบวนใหญ่ ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นและพื้นฐานสำคัญของการทำงานด้านสุขภาพในเมืองนครสวรรค์ ในเวลาต่อมา

งานตลาดนัดสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เป็นโอกาสสำคัญในการแสดงตัวตนของการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก หมอยาสมุนไพร และหมอนวดแผนไทย ตลอดจนการปรากฏตัวของสังคมของกลุ่มคนทำงานด้านการสร้างสุขภาพ เช่น ชมรมวิ่งอุทยานสวรรค์ กลุ่มแอโรบิค กลุ่มไม้พลอง ไท้เก๊ก หวายต้นงวง ชิวจิต ชมรมจักรยาน-จักรยานโบราณ และชมรมลีลาศ นับเป็นการนำรูปธรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และการรณรงค์การสร้างเสริมสุขภาพในสังคมนครสวรรค์ ช่วงเวลาดังกล่าว

การร่วมกันทำงานตลาดนัดสุขภาพฯ เป็นโอกาสให้กลุ่มการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก หมอยาสมุนไพร และหมอนวดแผนไทย ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน เป็นการร่วมกลุ่มของผู้คนมีแนวคิดและทำงานคล้ายกัน นำสู่การร่วมตัวกันจัดตั้งชมรมการแพทย์แผนไทยจังหวัดนครสวรรค์ ในปี ๒๕๔๕ ทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ร่วมจัดตั้งสถานีวิทย์ชุมชนปากน้ำโพและจัดรายการวิทยุ และเปิดสอนหลักสูตรเวชกรรมไทย เกษัชกรรมไทย ที่ศูนย์ฯ สช. ภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ จนถึงปัจจุบัน

การจัดงานตลาดนัดสุขภาพอย่างเต็มรูปแบบได้ต่อเนื่อง ๒ ครั้ง ๒ ปี ซึ่งแกนนำภาคประชาสังคมประเมินการจัดงานตลาดนัดสุขภาพเป็นงานที่ต้องใช้เวลาเตรียมงานค่อนข้างมาก และใช้เวลาในการทำงานมาก ต้องทำงานตั้งแต่การวางแผนงาน เตรียมงาน จัดหา

ทุน-ขอทุนจากผู้สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ และจัดแสดงนิทรรศการ และผลงาน จึงตัดสินใจจัดงานตลาดนัดสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เพียง ๒ ครั้ง แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดตลาดนัดสุขภาพ โดยเฉพาะบริการตรวจสุขภาพฟรี หรือราคาเยอเมื่อยังถูกนำมาใช้ในบางโอกาส ที่อุทยานสวรรค์สถานที่ออกกำลังกาย สวนสาธารณะใหญ่ ที่เปรียบเสมือนปอดของคนนครสวรรค์ เพื่อเคลื่อนงานสุขภาพในเขตเมืองนครสวรรค์

ปลายปี ๒๕๔๕ สปรส. มอบงานรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ลงในจังหวัด พร้อมกิจกรรมค้นหาสิ่งดี ๆ ในการสร้างสุขภาพ ก็เป็นโอกาสสำคัญให้ทำงานเปิดกว้างลงไปในพื้นที่ต่างอำเภอ เปิดการทำงานร่วมกับภาคีสำคัญคือชมรมหมออนามัย นครสวรรค์ ร่วมค้นหาสิ่งดีดีในการสร้างสุขภาพของคนนครสวรรค์ นำข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสร้างสุขภาพมาเผยแพร่แก่ประชาชน จากโอกาสทำงานร่วมกับชมรมหมออนามัยนครสวรรค์เป็นทั้งการร่วมมือช่วยเหลือทำงานร่วมกัน และช่วยพัฒนาบทบาทและแกนนำของชมรมหมออนามัยฯ ไปด้วยในตัว นับเป็นการสร้างความเข้มแข็งองค์กรภาคประชาชนเพิ่มขึ้นมาด้วย ส่วนเรื่องราวดีดีในการสร้างสุขภาพที่ค้นพบ ยังสามารถนำมาร่วมแสดงในงานตลาดนัดสุขภาพ ครั้งที่ ๒ อีกด้วย

ส่วนกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ถูกนำมาทดลองจัดเพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดสมัชชาสุขภาพ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ โดยสมัชชาสุขภาพครั้งแรกของจังหวัดนครสวรรค์จับประเด็นนโยบายรัฐบาลสืบเนื่องจากนโยบายรัฐบาลประกาศใช้ พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพ

แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ครั้งแรก จึงตั้งประเด็น “ความพอใจกับคุณภาพบริการสุขภาพ และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสร้างสุขภาพ” โดยจัดที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีองค์การภาคีสุขภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมกว่า ๔๐๐ คน การจัดสมัชชาสุขภาพที่จังหวัดก็จำลองแบบอย่างการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ได้ไปร่วมเรียนรู้อีก นำมาทดลองจัดในสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งการขอแสดงความคิดเห็น การจัดคิว และควบคุมเวลาในการแสดงความคิดเห็น ทำสัญญาณไฟเขียว-ไฟแดง เพื่อเป็นสัญญาณการจัดเวลาในการแสดงความคิดเห็น เป้าหมายการจัดสมัชชาสุขภาพปีแรก ต้องการให้สมัชชาสุขภาพเป็นเวทีแห่งปัญญา นำเสนอเหตุและผลเพื่อนำสู่การเสนอนโยบายสาธารณะ ไม่ใช่เวทีของการพร่ำบ่นโวยวายของคนทีพุดเก่งเท่านั้น

ข้อเสนอที่สรุปจากเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ครั้งแรก ได้ส่งมอบข้อเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้แทนรับมอบในวันจัดสมัชชาฯ นอกจากนั้นยังจัดส่งข้อเสนอแก่ นายสุรพงษ์ สีบวงศ์ลี รมว.กระทรวงสาธารณสุข และได้รับหนังสือตอบรับและขอบคูนจากรัฐมนตรี และสำนักนายกในเวลาต่อมา

คณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพ ใช้การจัดตั้งคณะทำงานอย่างไม่เป็นทางการโดยมีนายประกอบ อินชูพงษ์ ประธานกลุ่มพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพยุหะ เป็นประธาน กลุ่มนครสวรรค์ฟอร์มทำหน้าที่เลขานุการ ส่วนคณะกรรมการเป็นผู้แทนจากกลุ่มองค์กรภาคประชาชน

ที่ทำงานร่วมกัน และใกล้ชิดกันเป็นหลัก เช่น เครือข่ายหมออนามัย
ชมรมผู้พิการจังหวัดนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ชุมชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ และภาคีสุขภาพในพื้นที่ เป็นต้น
ซึ่งผลจากงานนี้ทำให้คนทำงานภาคประชาสังคมเริ่มมีความคิดว่
งานภาคประชาสังคมที่จะขยายตัวต่อไปจำเป็นต้องขยายคนทำงาน
หรือมีคนทำงานหรือเจ้าหน้าที่ทำงานประจำเต็มเวลา โอกาสเดียวกัน
โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์
ของ อาจารย์ ขวัญสุวรรณ อติโพธิ ได้เลือกจังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่
ดำเนินการ โดยมีงบประมาณสนับสนุนเจ้าหน้าที่สำหรับดำเนินงาน
โครงการฯ ซึ่งการเลือกเจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่เป็นคนนครสวรรค์ร่วม
ขับเคลื่อนโครงการฯ กว่า ๖ คน ย่อมเป็นโอกาสบ่มเพาะสร้างคน
ทำงานภาคประชาสังคมของจังหวัดนครสวรรค์ไปในตัว ประกอบกับช่วง
นั้นคณะพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ส่งนักศึกษาปี
๓ เข้าฝึกงานในโครงการฯ ๓-๕ คน ครั้งละกว่า ๓ เดือน ซึ่งต่อมา
กลุ่มคนดังกล่าวเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานภาคประชาสังคม
ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ และเป็นปัจจัยเสริมงานสมัชชาสุขภาพ
ในเวลาต่อมา

อีกทั้งปลายเดือนสิงหาคมของปี ๒๕๔๕ มีสถานการณ์น้ำ
เหนือหลากผ่านตัวเมืองนครสวรรค์ ทำให้กังวลว่าจะเกิดน้ำท่วมตัว
เมืองเหมือนปี ๒๕๓๘ ทำให้แกนนำภาคประชาสังคมเริ่มตั้งวงพูดคุย
คุยกับผู้นำชุมชนในเขตเมืองนครสวรรค์เรื่องสื่อของชุมชน ผ่านเวที
สร้างความเข้าใจที่วัดโพธาราม กว่า ๔ ครั้ง และเวทีใหญ่ที่ห้าง
สรรพสินค้าแพร่แลนด์อีกครั้ง จนนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกับ

ชุมชนในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จัดตั้งจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนปากน้ำโพ ให้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเคลื่อนไหวงานภาคประชาสังคมกับคนนครสวรรค์ ทดลองออกอากาศครั้งแรกในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๕ เป็นการถ่ายทอดสด การเสวนา งานรูปเก่าเล่าขานสืบสานตำนานเมือง ณ ส่วนสระจันทร์ โครงการสืบศักดิ์สืบแผ่นดินสี่แคว สถานที่ตั้งจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนปากน้ำโพเริ่มแรกที่วัดโพธารามฯ ต่อมาย้ายสถานีไปตั้งที่สวนสาธารณะด้านหน้าเทศบาลนครสวรรค์ และปัจจุบันย้ายไปตั้งที่ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ

ช่วงเวลานี้มีการแบ่งภารกิจงานเคลื่อนไหวให้แก่นำในกลุ่มนครสวรรค์ฟอรัมแต่ละคนรับผิดชอบไปคนละด้าน เช่น งานยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา และโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งให้ นพ.สมพงษ์ ยุงทอง รับผิดชอบ งานด้านสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงกับงานจังหวัด นายอดิศักดิ์ จันทร์วิชานูวงศ์ รับผิดชอบ ด้านเศรษฐกิจ เชื่อมภาคเอกชนในเมือง และการสื่อสารกับสังคม นายประพนธ์ อุดมทอง รับผิดชอบ ส่วนงานสายสุขภาพและปฏิรูประบบสุขภาพ มอบให้นายไพศาล เจียนศิริจินดา รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกกลุ่มนครสวรรค์ฟอรัมก็มีการประชุมสมาชิกเพื่อติดตามการทำงาน และช่วยเหลืองานกันอย่างสม่ำเสมอ

ในปี ๒๕๔๖ เป็นการจัด**สมัชชาสุขภาพ**ในระดับภาคเหนือ ประเด็น **“เกษตรที่เอื้อกับสุขภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสุขภาพ”** เป็นการร่วมเรียนรู้การจัดสมัชชาสุขภาพระดับกลุ่ม

ภูมิภาค เป็นการทำงานเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือ โดยจัดเวทีรับฟังความเห็นและพัฒนาข้อเสนอประเด็นสมัชชาสุขภาพภายในจังหวัดก่อน แล้วนำไปร่วมเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของภาคเหนือ ในเวทีสมัชชาสุขภาพระดับภาคเหนือ ที่โรงแรมพาราโนมา จังหวัดพิษณุโลก แกนนำสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์มีบทบาทในการร่วมจัดงานสมัชชาฯ ภาคเหนือ และพาสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมงานกว่า ๒๐ คน

ผลจากสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๕๖ ทำให้ประเด็นที่ขับเคลื่อนของภาคประชาสังคมในพื้นที่ชนบท เรื่อง การลดสารเคมีในการอาชีพเกษตรกรรม การปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อลดต้นทุนและลดการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยชีวภาพ มาสอดคล้องกับประเด็นสมัชชาสุขภาพ การเกษตรที่เอื้อกับสุขภาพ ทำให้งานภาคประชาสังคมกับงานสมัชชาสุขภาพเป็นเรื่องเดียวกัน อีกทั้งเกิดเครือข่ายจังหวัดที่สนใจทำงานด้านเกษตรที่เอื้อกับสุขภาพเหมือนกัน ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี และเมื่อจัดเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติแล้ว ยังผลให้ประเด็นขับเคลื่อนของจังหวัดเป็นเรื่องเดียวกันกับกลุ่มจังหวัด และระดับชาติด้วย

สมัชชาสุขภาพเพื่อรูปแบบครั้งแรกของนครสวรรค์

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ปีที่สอง “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ สืบเนื่องแนวคิดที่ว่าสมัชชาสุขภาพไม่ใช่เวทีพำนัก แต่เป็นเวทีของปัญญาาร่วมหาข้อเสนอที่เป็นนโยบายสาธารณะร่วมกัน สถานการณ์ด้านกำลังคนทำงานด้านประชาสังคม นครสวรรค์ในปีนี้ ถือว่ามีความพร้อมมากที่สุด ทั้งด้านกำลังคนที่จะมาช่วยเสริมงานและเครื่องมือการสื่อสารกับสังคม แต่งานที่จะขับเคลื่อนในนครสวรรค์ก็มีทั้งงานโครงการชีวิตสาธารณะท้องถิ่นนำอยู่ และสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ซึ่งก็แน่นอนว่างานหลักในปีนี้เป็นเตรียมงานและพัฒนาคนโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นนำอยู่ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นหลัก (เจ้าของงบประมาณ)

ที่มาของประเด็นสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ แม้จะเริ่มจากเป็นเรื่องที่ภาคประชาสังคมมีพื้นที่และประเด็นการทำงานเรื่องเกษตรที่เอื้อกับสุขภาพแล้ว แต่ก็ไม่ใช่เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลือกประเด็นดังกล่าว แต่เหตุผลที่นำมาประกอบการตัดสินใจ คือ เกษตรกรนครสวรรค์เป็นประชากร

ส่วนใหญ่ของจังหวัด และยังอยู่ในสถานการณ์ของปัญหาหลายด้าน คุณภาพชีวิตและโอกาสของชีวิตด้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ อีกทั้งขณะนั้นมียุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด (นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และอุทัยธานี) ให้จังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์กลางของการค้าข้าว ด้วยนโยบายและยุทธศาสตร์ของจังหวัดดังกล่าว การประชุมคณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ จึงเลือกประเด็นสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาวะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗

วิธีการดำเนินงานสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ เริ่มจากการตั้งคำถามสำคัญเกี่ยวกับข้าวและสุขภาพของชาวนา จำนวน ๖ ข้อ และวางแผนทำงานเพื่อตอบคำถามหรือสมมติฐานเหล่านั้น นำมาวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลและทำเอกสารรายงานผลสรุปแก่ผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชาสุขภาพได้พิจารณาข้อมูลที่ค้นพบก่อนการให้ข้อเสนอแนะ

สมมติฐานและคำถามสำคัญเกี่ยวกับสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาวะเกษตรกร” เรียกสั้น ๆ ว่าจุดสลับของชาวนา ที่เป็นปัญหา หรือเป็นจุดยุทธศาสตร์ ของการพัฒนาส่งเสริม อย่างน้อย ๖ เรื่อง

๑.วิธีการผลิตข้าวแบบเกษตรเคมีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นำไปสู่ความอับจน (ต้นทุนการผลิตสูง ดินเสื่อมโทรมต้องใช้ปุ๋ยมาก สิ่งแวดล้อมเสียหาย เกษตรกรมีหนี้สินมาก ครอบครัวเป็นทุกข์)

๒. ชาวนานครสวรรค์ใช้พันธุ์ข้าวคุณภาพต่ำ และพึ่งพาตัวเองไม่ได้ (คุณภาพเมล็ดพันธุ์ การเก็บเมล็ดพันธุ์ การเลือกพันธุ์ข้าวปลูกไร้ทิศทาง)

๓. คุณภาพข้าวที่ผลิตได้ในปัจจุบัน คุณภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็นและมีการปนเปื้อนสารเคมีสูง

๔. สุขภาพของชาวนานครสวรรค์แย่จากการทำนาแนวเกษตรเคมี (สุขภาพจิตไม่ดี ไม่มีความสุข สารเคมีตกค้างในร่างกาย การเจ็บป่วย)

๕. ชาวนานครสวรรค์ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการขาย เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและลดต้นทุนการผลิต

๖. ชาวนานครสวรรค์ไม่ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นชาวนา (การเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวเป็นชาวนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ/ลูกหลาน และการสืบทอดอาชีพชาวนา)

เมื่อตั้งคำถามสำคัญ หรือจุดสลับของชาวนาได้แล้ว ในช่วงต้นคณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ก็ยังงงถึงวิธีการค้นหาความจริงมาตอบคำถามทั้ง ๖ ข้อที่ตั้งไว้ จนเวลาผ่านไป ๒ - ๓ เดือน จึงได้ตัดสินใจดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างจริงจัง ได้แก่ การเจาะเลือดเกษตรกรหาสารเคมีตกค้าง การทำแบบสอบถามวิถีชีวิตเกษตรกร และการตรวจคุณภาพพันธุ์ข้าว ซึ่งดำเนินการโดยคณะทำงานสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดเป็นหลัก

เครื่องมือการตรวจคุณภาพพันธุ์ข้าว เป็นเรื่องที่ยุงยากที่สุด เพราะต้องใช้แนวทางการตรวจคุณภาพพันธุ์ข้าวการเกณฑ์ของโรงสีข้าวที่จะรับซื้อข้าวจากเกษตรกร ได้แก่ **เกณฑ์ความชื้น** ตั้งแต่ ๑๔% ลงมา **เกณฑ์น้ำหนักข้าวกล้อง** เท่ากับ/มากกว่า ๗๒ กรัม **เกณฑ์จำนวนเม็ดข้าวสีแดง** ตั้งแต่ ๑๕ เม็ดลงมา **เกณฑ์น้ำหนักข้าวตันเม็ดเต็ม** - นาปรัง เท่ากับ/มากกว่า ๖๕ กรัม และนาปี

เท่ากับ/มากกว่า ๕๕ กรัม และเกณฑ์ลักษณะเมล็ดข้าวขาว **มันวาว** เท่ากับ/มากกว่า ๗๖ เม็ดจากการสุ่มตรวจ ๑๐๐ เม็ด ทั้งนี้เกณฑ์ดังกล่าวได้รับคำแนะนำจากนายวิรัช บัวมหะกุล เจ้าของโรงสียังยงจิว ซึ่งเมื่อนำเกณฑ์ดังกล่าวไปดำเนินการแล้วนำมาเข้าเวทีวิชาการ นักวิชาการจากศูนย์วิจัยพันธุ์ข้าวก็ได้รับการยอมรับ และไม่มีความเห็นแย้งแต่อย่างใด

ส่วนวิธีการดำเนินการตรวจพันธุ์ข้าวจริง เริ่มตั้งแต่การเก็บตัวอย่างพันธุ์ข้าวที่ชาวนาตั้งใจจะนำไปทำพันธุ์ข้าวปลูก จากนั้นนำมาทดสอบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยอุปกรณ์เครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพพันธุ์ข้าวได้รับคำแนะนำด้วยดีจากทีมงานท่าข้าวกำนันทรง ตั้งแต่การสนธิวิธีการทำงาน และให้ยืมใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานทุกอย่าง การดำเนินการตรวจสอบพันธุ์ข้าวจึงผ่านไปได้อย่างดี

แม้เกณฑ์ตรวจคุณภาพพันธุ์ข้าว และแบบสอบถามต่าง ๆ จะออกมาล่าช้ากว่า ๒ - ๓ เดือน แต่ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗ งานภาคประชาสังคมมีความพร้อมด้านกำลังคน จากโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์ และความพร้อมด้านการสื่อสารกับชุมชนผ่านสถานีวิทยุชุมชนปากน้ำโพ ช่วงนี้นพ.สมพงษ์ ยุงทอง แบ่งเวลาจากการทำงานในโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ ออกพื้นที่เปิดเวทีพูดคุยกับผู้นำชาวนาในพื้นที่ ถึงวิถีชีวิตเกษตรกรเคมี ต้นทุนการผลิตที่สูง การหาทางออก ทางเลือกในการแก้ปัญหาของเกษตรกร โดยมีทีมงานของโครงการชีวิตสาธารณะฯ ร่วมเวทีบันทึกเสียงการพูดคุย นำมาตัดต่อออกอากาศทางสถานีวิทยุ

ชุมชนปากน้ำโพด้วย การทำงานสมัชชาสุขภาพปีนี้เรื่องการสื่อสาร
กับคนนครสวรรค์ผ่านทางวิทยุชุมชนปากน้ำโพนับว่าคึกคักยิ่ง

วิทยุชุมชนปากน้ำโพถูกนำมาใช้ในการเผยแพร่งานสมัชชา
สุขภาพฯ อย่างเต็มที่ ทั้งเวทีย่อยที่หมอสสมพงษ์ไปเปิดเวทีพูดคุยกับ
ชาวนา เวทีย่อยเฉพาะประเด็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพพันธุ์ข้าว การ
พัฒนาคุณภาพดิน อีกทั้งการถ่ายทอดสดเวทีสมัชชาสุขภาพ “ข้าว
กับสุขภาพเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ในวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗
ที่ท่าข้าวกำนันทรง อ.เมือง จ.นครสวรรค์

ขณะที่หมอสสมพงษ์ และทีมงานชีวิตสาธารณะฯ ลงพื้นที่
อย่างเปล็ดเปล็นั้น ทีมสมัชชาสุขภาพก็เริ่มตั้งตัวได้ลงเก็บข้อมูล จัด
เตรียม/ทำงานล่วงหน้ามาก่อนวันจัดสมัชชาสุขภาพ ได้แก่

๑. กระบวนการค้นหาความจริง เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ตั้ง
ไว้ ได้แก่

๑.๑ การตรวจคุณภาพพันธุ์ข้าว (เบื้องต้น) จำนวน ๒๘๑
ตัวอย่าง

๑.๒ เก็บข้อมูลแบบสอบถาม “ข้าวกับสุขภาพเกษตรกร”
จำนวน ๒,๙๓๒ ราย

๑.๓ การเจาะเลือดหาสารเคมีตกค้างของเกษตรกร จำนวน
๓,๒๔๕ ราย

๒. เวทีเสวนากลุ่มย่อย เรื่อง “วิธีการผลิตของเกษตรกร”
และ“คุณภาพดิน” ใน อ.หนองบัว เมือง ลาดยาว และบรรพตพิสัย
โดยบันทึกเทปนำกลับมาออกอากาศรายการวิทยุชุมชนปากน้ำโพ

๓. หลังจากรวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ ๑ ได้แล้ว จัด

เวทีเสวนาย่อยเพื่อตรวจสอบ/สังเคราะห์ข้อมูล ๒ ครั้ง คือ “คุณภาพพันธุ์ข้าว” และ “สุขภาพเกษตรกร” พร้อมบันทึกเทปออกอากาศรายการวิทยุชุมชนปากน้ำโพ

๔. จัดทำเอกสารสรุปความจริงที่พบ เพื่อตอบคำถามสำคัญที่ตั้งไว้ตั้งแต่ตอนต้น

สรุปผลการศึกษาดอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้อย่างไร

สมมุติฐาน	ผลการศึกษา			หมายเหตุ
	ตรงตามสมมุติฐาน	ไม่ตรงๆ	ไม่แน่ใจ	
๑. วิธีการผลิตข้าวแบบเกษตรเคมีที่ใช้ อยู่ในปัจจุบันนำไปสู่ความอับจน <ul style="list-style-type: none"> ● ต้นทุนการผลิตสูง ● ดินเสื่อมโทรมต้องใช้ปุ๋ยมาก ● สิ่งแวดล้อมเสียหาย ● เกษตรกรมีหนี้สินมาก ● ครอบครัวเป็นทุกข์ 	/	-	-	ข้อมูล ไม่มี
<ul style="list-style-type: none"> ● ต้นทุนการผลิตสูง ● ดินเสื่อมโทรมต้องใช้ปุ๋ยมาก ● สิ่งแวดล้อมเสียหาย ● เกษตรกรมีหนี้สินมาก ● ครอบครัวเป็นทุกข์ 	/	-	-	
๒. ชาวนานครสวรรค์ใช้พันธุ์ข้าวคุณภาพ ต่ำ และพึ่งพาตัวเองไม่ได้ <ul style="list-style-type: none"> ● คุณภาพเมล็ดพันธุ์ต่ำ ● การเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ถูกต้อง ● การเลือกพันธุ์ข้าวปลูกไร้ทิศทาง 	/	-	-	
<ul style="list-style-type: none"> ● คุณภาพเมล็ดพันธุ์ต่ำ ● การเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ถูกต้อง ● การเลือกพันธุ์ข้าวปลูกไร้ทิศทาง 	/	-	-	
๓. คุณภาพข้าวที่ผลิตได้ในปัจจุบัน คุณภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็นและมีการ ปนเปื้อนสารเคมีสูง	-	-	/	ไม่มี ข้อมูล

สมมุติฐาน	ผลการศึกษา			หมายเหตุ
	ตรงตามสมมุติฐาน	ไม่ตรงๆ	ไม่แน่ใจ	
๔. สุขภาพของชาวนานครสวรรค์ย่ำแย่จากการทำนาแนวเกษตรเคมี <ul style="list-style-type: none"> ● สุขภาพจิตไม่ดีไม่มีความสุข ● สารเคมีตกค้างในร่างกาย ● การเจ็บป่วย 	/	-	-	
๕. ชาวนานครสวรรค์ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการขายเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและลดต้นทุนการผลิต	-	-	/	ไม่มีข้อมูล
๖. ชาวนานครสวรรค์ไม่ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นชาวนา <ul style="list-style-type: none"> ● ขาดการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวเป็นชาวนา/เกษตรกรรุ่นใหม่ ๆ ลูกหลาน ● ขาดการสืบทอดอาชีพ 	/	-	-	

วันจัดสัมมนาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาวะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ที่ทำข้าวกำนันทรง มีชาวนาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีกว่า ๗๐๐ คน นายวิทยา ผิวผ่อง รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เปิดเวทีสัมมนาสุขภาพ มีการแสดงวัฒนธรรมร้องเพลงเกี่ยวข้าวของชาวเขาทอง อ.พยุหะคีรี การนำผลข้อมูลความจริงสถานการณ์ข้าวกับสุขภาวะชาวนาที่ค้นพบให้ผู้เข้าร่วมเวทีสัมมนาสุขภาพทราบ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นการตรวจสอบข้อมูลที่ค้นพบ มีข้อสังเกตว่าความจริงที่นำเสนอที่มีกระบวนการค้นหาและวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลความจริงมาอย่างเป็นระบบนั้น มีพลังที่สร้างการยอมรับจากเวทีได้อย่าง

มาก แต่อีกด้านหนึ่งก็อาจเป็นส่วนเสีย คือ ผู้ร่วมเวทีเมื่อยอมรับ
ข้อมูลความจริง จึงขาดการมีส่วนร่วมในการวิพากษ์หรือให้ข้อเสนอ
แนะต่อข้อมูลที่นำเสนอ ช่วงบ่ายของเวทีสมัชชาสุขภาพเป็นการแบ่ง
กลุ่มย่อยพูดคุย เพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่หน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง

ภาพวันจัดสมัชชาสุขภาพ อาจบรรยายให้เห็นภาพด้วย คำบรรยาย เหล่านี้

.....หากวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ใครได้มีโอกาสเข้าร่วม
เวทีสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ก็จะสัมผัสถึงบรรยากาศ
ที่ศรีนครินทร์ โกดังเก็บข้าวที่ทำข้าวกำนันทรง คราคร้าไปด้วยผู้คน
มากมาย มีสายพันธุ์ข้าวที่หลากหลายวางเรียงอยู่ มีหม่อใจดีที่
คอยบริการเจาะเลือดเพื่อตรวจหาสารพิษที่ตกค้างในร่างกาย และ
บนเวทีก็มีการแสดงเต้นรำท่าเดียวที่สื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมอาชีพ
ชาวนา จุดเด่นของงานคงอยู่ตรงที่พี่น้องชาวนามากกว่า ๗๐๐ ชีวิต
เข้าร่วมการทำพิธีสู่ขวัญข้าว และรอบ ๆ บริเวณฉางข้าวก็เต็มไปด้วย
นิทรรศการความรู้ ซึ่งวันนั้น นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ผู้อำนวยการ
สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ เข้าร่วมเป็นเกียรติในงานด้วย

หากนี้ย้อนกลับไปเวลากี่ผ่านมาก็เกือบ ๖ ปี เราก็จะเห็นร่อง
รอยของสมัชชาสุขภาพนครสวรรค์ ซึ่งได้ทำกันมาอย่างต่อเนื่อง ไม่
ว่าจะคงอยู่เป็นรูปถ่าย เป็นเอกสารแผ่นพับ ครั้งนี้เป็นอีกครั้งที่เรา
จะทบทวนงานสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ของนครสวรรค์เพื่อตั้งเป็นร่อง
รอยของงานสมัชชา.....

ผลจากการจัดสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ ทำให้คณะทำงาน

จัดสัมมนาสุขภาพตกลึกในความคิดว่า การจัดสัมมนาสุขภาพของนครสวรรค์จะต้องเอาความจริงมาคุย จึงต้องมีกระบวนการค้นหาความจริง มีการทำเอกสารสรุปความจริงที่พบเป็นเอกสารนำเสนออย่างเป็นทางการ นำเข้าสู่การพิจารณาในเวทีสัมมนาสุขภาพ ดังนั้น สัมมนาสุขภาพแบบนครสวรรค์...

สัมมนาเป็นกระบวนการประชุมอย่างสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีการค้นหาความจริง และองค์ความรู้มาคุยกัน เพื่อหาทางออก/ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และมีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อภาครัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

จากเวทีสัมมนาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพเกษตรกรจังหวัดนครสวรรค์” ได้ข้อเสนอ จากเวทีสัมมนาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ได้แก่

๑. กำหนดยุทธศาสตร์การรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรทั้งในการผลิตที่ปลอดภัย ในรูปแบบของโรงเรียนเกษตรกร
๒. ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีของกลุ่มหรือท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคุณภาพดินและสิ่งแวดล้อม การใช้สารทดแทนเพื่อลดการใช้สารเคมีการเกษตร และสนับสนุนเทคโนโลยีของภาครัฐ เช่น พด. ของสำนักงานพัฒนาที่ดิน เป็นต้น
๓. สนับสนุนศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชนที่อยู่ให้มีความเข้มแข็งให้สามารถทำงานเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน และกลุ่มองค์กร/เครือข่ายอื่นๆ นอกศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชนด้วย

๔. สหกรณ์การเกษตร และโรงสีข้าว ควรประกาศความต้องการการรับซื้อข้าวแต่ละปี และเงื่อนไขการรับซื้อข้าวอย่างชัดเจน (เงื่อนไข เช่น เกษตรกรต้องรวมกลุ่ม พันธุ์ข้าวที่ต้องการ และมาตรฐาน GAP)

๕. การรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อกำหนดทิศทางการปลูกข้าวของตนเอง ทั้งด้านพันธุ์ข้าว การตลาด การจัดเก็บข้าวก่อนขาย

ผลจากเวทีสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ ทำให้เกิดกระแสการรวมกลุ่มเรียนรู้ของชาวนา เพื่อร่วมเรียนรู้และแก้ปัญหาของตนเองร่วมกัน เกิดความตระหนักต่อปัญหาของชาวนาร่วมกัน มีทิศทางแนวทางการแก้ไขปัญหาลงไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนั้นยังเกิดเครือข่ายการทำงานเพื่อเกษตรกรอย่างชัดเจน

ที่น่าสนใจ คือ กระบวนการติดตามมติจากเวทีสมัชชาสุขภาพ ในปี ๒๕๔๗ ดำเนินการหลังจากเวทีสมัชชาสุขภาพ เพียง ๗ วัน นายแพทย์สมพงษ์ ได้เชิญสมาชิกเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ และแกนนำชาวนากว่า ๒๐ คน เข้าร่วมประชุมกับนายวิทยา ผิวผ่อง รองผู้ว่าราชการจังหวัด (ปัจจุบันเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอยุธยา) ซึ่งเป็นประธานสมัชชาสุขภาพ เพื่อรายงานนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายจากสมัชชาสุขภาพ แก่ประธานจัดงานสมัชชาฯ และวางแผนการดำเนินการขับเคลื่อนงานต่อไป ที่ประชุมสรุปว่าจะนำมติข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพ ได้ดำเนินการให้เกิดผลเป็นจริง โดยเฉพาะให้ชาวนารวมตัวกันจัดตั้งโรงเรียนชาวนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของชาวนา และเบื้องต้นท่านประธานรับปากว่าจะหางบประมาณสนับสนุนการทำงานจัดตั้งโรงเรียนชาวนา ๑๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนข้อ

เสนออื่นๆ ก็ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการของโรงเรียนชาวนา ทั้งเรื่อง
พันธุ์ข้าว และภูมิปัญญาและเทคโนโลยีของกลุ่มหรือท้องถิ่น เพื่อ
การพัฒนาคุณภาพดินและสิ่งแวดล้อม

๙

บทเรียนการติดตามข้อเสนอเชิงนโยบาย: กรณีข่าวกับสุขภาพเกษตรกร

นอกจากการผลักดันมติสมัชชาสุขภาพผ่านทาง รองผู้ว่าฯ ซึ่งเป็นประธานจัดสมัชชาสุขภาพดังกล่าวมาแล้ว ข้อเสนอที่ได้จากเวทีสมัชชาสุขภาพ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ และมีโอกาสเข้านำเสนอสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายจากเวทีสมัชชาสุขภาพ แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ (นายพีรพล ไตรทศาวิทย์) โดยมีคุณอดิศักดิ์ จันทวิธานุวงศ์ และ นพ.สมพงษ์ ยุงทอง ซึ่งขณะนั้นร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ให้ความสนใจจึงให้จัดทำโครงการเพื่อเสนอแก่จังหวัด

เมื่อคณะทำงานได้เสนอโครงการพัฒนาและจัดตั้งโรงเรียนชาวนาขอรับการสนับสนุนเข้าไปที่จังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ให้เชิญเกษตรจังหวัดเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือด้วย แล้วมีคำสั่งให้นำโครงการฯ ไปพัฒนาใหม่ให้บูรณาการกับโครงการของเกษตรจังหวัด แต่สุดท้ายโครงการก็ไม่สามารถบูรณาการกับเกษตรจังหวัดได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโทรศัพท์สอบถามคุณอดิศักดิ์ถึงโครงการที่เกษตรจังหวัดทำมาว่าทำงานร่วมกันได้ไหม-ตรงกันไหม ถึงแม้กลุ่มเป้าหมาย

โครงการจะใกล้เคียงกันแต่วิธีการทำงานที่แตกต่างกัน ทำให้ปรับโครงการประสานกันไม่ได้ คุณอดิศักดิ์ ก็เล่าว่า พอผ่านไปช่วงประมาณ ๒๐.๐๐ น. ผู้ว่าฯ โทรศัพท์บอกให้กลุ่มนครสวรรค์ฟอร์มทำโครงการมาใหม่ ท่างบมาใหม่ให้เสร็จในคืนนั้น เพราะตอนเช้าทางจังหวัดต้องส่งโครงการเข้ากรุงเทพฯ เหตุผลที่โครงการได้รับการสนับสนุนเพราะเป็นโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดเรื่องข้าว เรียกว่าตรงจุดตรงประเด็น จากนั้นทีมจึงปรับโครงการแล้วส่งให้ผู้ว่าฯ ได้ทันคืนนั้นเวลา ๒๒.๐๐ น. ผู้ว่าฯ ก็ใจดีมากบอกว่าคุณต้องทำให้เสร็จจะยังไงผมก็รอโครงการทั้งคืน โดยโครงการดังกล่าวขอในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เวลาต่อมาทางจังหวัดก็ให้การสนับสนุนงบประมาณตามโครงการยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาคความยากจนจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเงิน ๑,๗๗๖,๐๐๐ บาท การได้มาซึ่งงบประมาณในครั้งนี้น่าจะมีสาเหตุจากมีการรายงานข่าวสารถึงผู้ว่าฯ ได้ผ่านทางคณะกรรมการฯ จังหวัด และเป็นเรื่องที่จะดำเนินการตรงกับยุทธศาสตร์ของจังหวัด โดยช่วงนั้นมีทีมทำงานเป็นกลุ่มคนที่มีใจมาทำงานส่วนหนึ่ง ได้อาจารย์พรพรรณภัทร ใจเอื้อ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เข้ามาช่วยพัฒนาโครงการฯ โดยการสนับสนุนงบประมาณผ่านมาทางมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเบิกจ่ายงบประมาณมาทำกิจกรรมจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนชาวนาขึ้น จำนวน ๓๐ กลุ่ม โดยการทำงานจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนชาวนา ๓๐ กลุ่ม เกิดจากความร่วมมือของภาคีที่เข้าร่วมหลายหน่วยงาน เช่น เกษตรจังหวัด กศน. มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มนครสวรรค์ ฟอรัม จะเป็นทีมที่คอยทำกิจกรรมในพื้นที่

กล่าวได้ว่า อาจารย์พรพนธ์ ใจเอื้อ จากมหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์ เป็นผู้มึบทบาทสำคัญในการผลักดันมติสมัชชา
สุขภาพในการจัดตั้งโรงเรียนชานาให้เป็นเกิดการรวมกลุ่ม ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนชานาจังหวัดนครสวรรค์
การจัดตั้งโรงเรียนชานาของโครงการฯ รุ่นแรกเป็นเรื่องใหม่
เป็นเรื่องที่สวนกระแสกับสถานการณ์เกษตรเคมีที่มุ่งผลผลิตสูง ลงทุน
และทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ผลผลิต แต่ว่าโรงเรียนชานากลับเน้นเรื่อง
การลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมี - สารเคมี ตอนที่ค้นหาพื้นที่
เป้าหมายทางทีมงานก็จะลงไปพูดคุยตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่พรรคพวก
หรือคนที่สนใจแจ้งมา แล้วทอดเวลาทิ้งไว้ให้ทางพื้นที่ตัดสินใจอีกที
ว่าจะร่วมกันรวมกลุ่มตั้งโรงเรียนชานาหรือไม่

โรงเรียนชานา จึงเป็นพื้นที่ เวที หรือสถานที่ที่เกษตรกร
ผู้ประสบปัญหาการประกอบอาชีพได้หันหน้าเข้ามาพบปะพูดคุย
ปรึกษาหารือร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งจากเรื่องในอดีต
ปัจจุบัน และการรู้เท่าทันที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำจากกระแส
สังคมการบริโภคนิยม ผ่านการสรุปทเรียนในอดีตของตนเอง ค้นหา
และเชื่อมโยงแนวคิด วิธีการที่เหมาะสม โดยมีเพื่อนภาคประชาสังคม
ในพื้นที่เข้ามาให้การสนับสนุนตามสมควร อาจกล่าวได้ว่าเป็น
กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้
ประสบปัญหา ด้วยภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่อย่าง
พอเพียง

การจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดตั้งโรงเรียนชานา (ปี
๒๕๔๘) ช่วงระหว่างการเรียนรู้และทำกิจกรรมนั้น จะส่งสมาชิก

โรงเรียนชานาไปอบรมที่มูลนิธิข้าวขวัญ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งถือว่าเป็นครูในเรื่องของการทำโรงเรียนชานา ไปเรียนรู้กระบวนการตัดพันธุ์ข้าว การปรับปรุงบำรุงดิน และระบบนิเวศน์ เมื่อไปเรียนรู้กลับมา ก็มาประชุมกัน เพื่อช่วยกันปรับให้เข้ากับพื้นที่นครสวรรค์ ซึ่งในครั้งแรก นพ.สมพงษ์ ยุงทอง แก่นำในการจัดตั้งโรงเรียนชานาได้ตั้งเป้าว่า ต้องขยายไปให้ทั่วทุกพื้นที่ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อจะได้พลิกเกษตรกรรมของนครสวรรค์จากเกษตรเคมีให้เป็นเกษตรชีวภาพให้ได้ ปีแรกกับการทำโรงเรียนชานาในช่วงปี ๒๕๔๘ นั้น ก็อยู่ในช่วงของการเรียนรู้การรวบรวมองค์ความรู้จากพื้นที่ต่างๆ และทำแปลงทดลองในแต่ละเรื่อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มของโรงเรียนชานาจังหวัดนครสวรรค์

หลังจากเสร็จสิ้นโครงการของจังหวัดในปี ๒๕๔๘ ในปี ๒๕๔๙ อบจ.นครสวรรค์ได้เล็งเห็นความสำคัญของโรงเรียนชานา จึงรับไม้ต่อจากศาลากลางจังหวัดในการให้การสนับสนุนโครงการจัดตั้งโรงเรียนชานาต่อเนื่อง ให้มีการขยายกลุ่มโรงเรียนชานาปีละ ๒๐ พื้นที่ โดย อบจ.นครสวรรค์ได้สนับสนุนต่อเนื่อง ๕ ปีจนถึงปี ๒๕๕๓ โดยกระบวนการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพโรงเรียนชานาในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบจ. ก็จะคล้ายๆ กับโครงการฯ ของจังหวัด แต่ อบจ. จะพาสมาชิกโรงเรียนชานาไปศึกษาดูงานเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านทั้งทางภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ เพื่อปรับความคิดในการทำนาของตนเอง นอกจากนั้นแต่ละปี อบจ. จะมียงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนชานาที่เข้มแข็ง เช่น เครื่องตัดพันธุ์ข้าว เครื่องผลิตปุ๋ยอัดเม็ด เป็นต้น อีกทั้ง อบจ.

ยังสนับสนุนเครื่องกะเทาะข้าวเปลือก ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเพาะข้าวกลั่นเพื่อพัฒนาคุณภาพพันธุ์ข้าว โดยจัดซื้อและให้เครือข่ายโรงเรียนชาวนาเยี่ยมใช้กว่า ๑๐ เครื่อง

การไปศึกษาดูงานตามกลุ่มต่างๆ ซึ่งในช่วงปี ๒๕๔๙-๕๐ จะเป็นช่วงที่พาพี่น้องชาวนาไปเรียนรู้ไปดูให้เห็นกับตาว่าทำได้จริงไปดูเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น สร้างความเชื่อมั่น เชื่อมเครือข่ายทำให้เกิดพลัง ซึ่งปีแรกๆ ยังมีน้อยกลุ่ม มีคนเคยพูดไว้ว่า **“พวกโรงเรียนชาวนามันบ้า”** แต่เมื่อได้เรียนรู้และทำกิจกรรมไปสักพักแล้วเริ่มเห็นผล คนที่พูดเค้ก็ต่อให้ว่า **“มันบ้าดี”** จนปัจจุบันจึงมีคนบ้าดีอยู่ในเครือข่ายมากมาย ปี ๒๕๕๑ จึงเป็นปีที่พี่น้องเราได้ข้อสรุปกันว่าพวกเราไปดูมากแล้วแต่ยังไม่ได้ลงมือทำเป็นจริงเป็นจังเสียที อย่างนั้นเราควรหยุดดูงานสักพักแล้วลงมือทำกันก่อน ถ้าอะไรที่ยังไม่ชัดเจนเราค่อยไปดูใหม่ ซึ่งในปัจจุบันก็มีหลายพื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เช่น ที่บ้านหนองดู่ พื้นที่เต็มไปด้วยการปลูกผัก เลี้ยงปลา ทำแก๊สชีวภาพพึ่งพากันในชุมชน มีการเลี้ยงหมูหลุมที่เอามาเลี้ยงเสริมควบคู่ไปกับการทำนาของคนบ้านวังแจง และอีกหลากหลายในพื้นที่

ความที่โรงเรียนชาวนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว จาก ๓๐ กลุ่มในปีแรก และขยายใหม่อีกปีละ ๒๐ กลุ่ม จนมีโรงเรียนชาวนากว่า ๘๐ กลุ่มในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาตามมา การทำกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่องครบทุกกลุ่ม เวทีที่พูดคุยร่วมกันน้อยลง คนประสานงานไม่เพียงพอ สถานการณ์เหล่านี้จึงจำเป็นที่ต้องแก้ไขเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้มีการพูดคุยถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ภายในเครือข่ายโรงเรียนชวอนาทำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบบการระหว่างทีมทำงานที่จังหวัดและทีมทำงานในระดับกลุ่มพื้นที่ มีความเห็นตรงกันถึงปัญหาในเรื่องการประสานงาน ระหว่างจังหวัดกับกลุ่มพื้นที่ สาเหตุจากการขาดแคลนบุคลากร ทำให้ต้องมีการพัฒนาระบบการทำงานของกลุ่มพื้นที่ให้แต่ละตำบลมีกลุ่มพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับคณะทำงานที่จังหวัด

ในปี ๒๕๕๑ อาจารย์พรพนภัทร ใจเอื้อ ได้ทำโครงการถอดบทเรียนการจัดตั้งโรงเรียนชวอนาจังหวัดนครสวรรค์ โดยจัดเวทีถอดบทเรียนของโรงเรียนชวอนาแต่ละโซนอำเภอ โดยได้รับการสนับสนุนทุนจาก สกว.ภาคเหนือ นอกจากนี้จะสร้างความชัดเจนถึงแนวทางการพัฒนาและจัดตั้งโรงเรียนชวอนาแล้ว ยังสามารถจับสถานการณ์ปัญหาของการจัดตั้งโรงเรียนชวอนา โดยมีข้อเสนอให้พัฒนาโรงเรียนชวอนาที่ศักยภาพสูงให้ทำหน้าที่เป็นแกนประสานงาน (Node) มีบทบาทในการเป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนในระดับตำบล เพื่อประสานการทำงานร่วมกับทีมจังหวัด ทั้งการพัฒนายุทธศาสตร์การทำงานเครือข่าย การวางแผน วางแนวทาง กลไกการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มใหม่ ๆ เพื่อให้การทำงานในระดับกลุ่มพื้นที่และเครือข่ายระดับจังหวัดมีกลไกความร่วมมือที่สอดคล้องกับสภาพบริบทการทำงาน และมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

จากการถอดบทเรียนมีข้อสรุปว่า ต้องมีการค้นหาผู้ที่จะช่วยทำหน้าที่เหล่านี้ จึงมีการอบรมคุณอำนวยขึ้น คุณอำนวยก็คือสมาชิกชวอนาเองนั่นแหละ แต่เป็นแกนนำแถวหน้าที่ปฏิบัติได้จริง มีเวลา

และพร้อมที่จะช่วยเหลือ ความคาดหวังของคนที่เข้าอบรม จะได้เพิ่ม
ความสามารถของตัวเองในการเป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้ ได้เรียนรู้
เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้กลับมา มีความเชื่อมั่นในตนเอง
ต้องการเพิ่มองค์ความรู้และทักษะในการทำการเกษตรปลอดสารเคมี
เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง
ในเรื่องของ ดิน แมลง ระบบนิเวศในแปลงนา ในเรื่องของการคัด
พันธุ์ข้าว การทำปุ๋ยชีวภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มผู้ที่
สนใจโดยได้ทั้งในส่วนของความรู้ และวิธีการในการนำเสนอ ซึ่งจะ
นำความรู้ที่ได้กลับมาถ่ายทอดความรู้ที่ตัวเองมีขยายสู่ชุมชนระดับ
หมู่บ้านและขยายสู่ตำบล

สิ่งที่ได้จากการฝึกอบรม คือ ได้เรียนรู้เทคนิคในการถ่ายทอด
จากการอบรมการเป็นวิทยากร ได้เทคนิคในการเป็นวิทยากรถ่ายทอด
ความรู้ เช่น การพูด การสังเกตผู้ฟัง กิจกรรมสั้นทนาการต่างๆ การ
จัดกลุ่ม เทคนิคในการการนำเสนอ เพิ่มความกล้าและความมั่นใจ
ในตนเองมากขึ้น ได้เพื่อนและได้ความรู้จากเพื่อนต่างพื้นที่ เรียนรู้
เรื่ององค์ความรู้ทางการทำเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การ
คัดพันธุ์ข้าว การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน ระบบ
นิเวศในแปลงนา และการเรียนรู้เรื่องแมลงตัวร้าย - ตัวดี

มีการพัฒนาแกนนำที่เข้าร่วมอบรมคุณอำนวยจำนวน ๓๐
คน ๑๑ โรงเรียน จะกระจายอยู่ในพื้นที่โรงเรียนชาวนาให้ครอบคลุม
ทุกโซน เป็นลักษณะแกนประสานงานที่คอยดูแลกลุ่มโรงเรียนชาวนา
ในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่อาจจะเป็นเรื่องใหม่
ซึ่งต้องใช้เวลา แล้วก็เป็นการช่วยเหลือที่ไม่มีค่าตอบแทน มาจากใจ

แท้จริง ซึ่งการทำงานก็จะควบคู่ไปกับเจ้าหน้าที่ภาคสนามในช่วงแรก เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับพื้นที่ เมื่อคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ก็เป็นหน้าที่ของคุณอำนวยในการลงพื้นที่ ซึ่งการทำแบบนี้ทำให้แก้ปัญหาที่เดียว ซึ่งปัจจุบันคุณอำนวยในพื้นที่ก็ยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของกลุ่มโรงเรียนชานาที่เกิดขึ้นใหม่ หรือเรียกได้ว่า “พี่ดูแลน้อง” มันเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดกลุ่มในเครือข่ายของเรา ในช่วงที่ผ่านมาโรงเรียนชานาจะรวมกันเป็นกลุ่ม รวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกันยังไม่ได้เป็นรูปองค์กร

นอกจากชานาคุณอำนวย ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสมาชิกโรงเรียนชานาแล้ว ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชานา มักจะไปรวมกันอยู่ที่เดียวกันกับคุณอำนวย ก็เป็นกำลังและยุทธศาสตร์สำคัญของเครือข่ายโรงเรียนชานา ที่จะส่งเสริมให้เกิดศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชานา ในทุกตำบล ปัจจุบันสามารถจัดตั้งและดำเนินการจัดการเรียนรู้ และเป็นที่ศึกษาดูงานแล้วหลายแห่ง เช่น บ้านเกษไชโยได้ อ.ชุมแสง เป็นศูนย์เรียนรู้ที่สามารถพัฒนาพันธุ์ข้าวจากข้าวที่ปลูกทั่วไปสามารถนำมาทำเป็นพันธุ์ข้าวปลูก เพื่อจำหน่ายพันธุ์ดีให้กับพี่น้องซึ่งมีพี่น้องในชุมชนและชาวบ้านที่อยู่รอบข้างพื้นที่มาใช้พันธุ์ข้าวที่นี้ โรงเรียนชานาบ้านคลองอ่างทอง อ.บรรพตพิสัย เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีความสามารถโดดเด่นในการคิดค้นและทดลองสูตรน้ำหมักต่าง ๆ ซึ่งที่นี้ได้คิดค้นหาการหมักน้ำเปลือกประดู่เพื่อแช่ข้าวก่อนที่จะนำไปเพาะเพื่อช่วยยับยั้งการเกิดเชื้อราในเมล็ดข้าว และพี่น้องชานาในอีกหลาย ๆ พื้นที่ก็นำวิธีนี้ไปใช้ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็สามารถป้องกันเชื้อราได้ดีทีเดียว โรงเรียนชานาบ้านศาล

เจ้าไก่ต๋อ อ.ลาดยาว เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ กับผู้ที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ความโดดเด่นของพื้นที่นี้จะมีถึงน้ำ หมักวางเรียงรายอยู่ไม่น้อยกว่า ๓๐ ถึงไม่ต้องแปลกใจเลยว่าเป็นถึง อะไร ถึงน้ำหมักนั่นเอง ที่นี้จะทำปุ๋ยน้ำหมักเสียเป็นส่วนใหญ่เพราะ เวลาใช้จะปล่อยไปพร้อมน้ำที่สูบเข้านา โรงเรียนชาวนาบ้านหนอง คู่อ.หนองบัว ความหลากหลายที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงหมูหลุม การทำแก๊สชีวภาพ และที่จำเป็นในพื้นที่คือโรงสีที่สี ข้าวในชุมชน โรงเรียนชาวนาบ้านเนินแต่อ.หนองบัว นำโดยลุงส่ง บัวขัน บัณฑิตกิตติมศักดิ์ของเครือข่ายหมาดๆ เรียกว่าเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่ครบวงจรได้เลย หลายๆ พื้นที่ที่เข้ามาขอดูงานจะได้เรียนรู้ ทั้งการทำปุ๋ยชีวภาพ การจัดการโรงสี และการทำพันธุ์ข้าว รวมไปถึง การขายทั้งข้าวสารและพันธุ์ข้าวปลูกด้วย โรงเรียนชาวนาบ้านบาง ประมุง อ.โกรกพระ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีใจเต็มเปี่ยมและทำพันธุ์ข้าว ได้อย่างดี มีการปลูกผักกินกันหลังจากที่แปลงนาว่าง และใช้ปุ๋ยหมัก ในการทำนา โรงเรียนชาวนาบ้านคลองสารี อ.ลาดยาว เรียกได้ว่าเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีความพร้อมทั้งกำลังคน และกำลังทุน ที่นี้จะมี ความโดดเด่นเรื่องของการผลิตปุ๋ยชีวภาพโดยใช้จานปั้นเม็ด ที่นี้ไม่ได้เริ่มจากการทำขาย แต่เริ่มจากความต้องการของคนในกลุ่ม ใน ชุมชนก่อน ซึ่งคนที่มาทำปุ๋ยจะมีค่าแรงให้ แต่ที่นี้จะไม่ได้จ่ายเป็น ตัวเงินจะจ่ายเป็นปุ๋ยแทน ซึ่งหนึ่งวันที่เข้ามาทำตอนเย็นเลิกงานคุณ ก็แบกปุ๋ยกลับบ้านไปด้วยหนึ่งลูก ที่กล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ เรียนรู้ที่เกิดขึ้นยังมีกลุ่มพี่น้องอีกหลายกลุ่มที่กำลังขยับเขยื้อนและ พัฒนากลุ่มของตัวเองอยู่.....

การขยายตัวของโรงเรียนชาวนาในเครือข่ายโรงเรียนชาวนา จังหวัดนครสวรรค์ ใช้เกิดจากปัจจัยการสนับสนุนโครงการจาก ผู้ว่า CEO และอบจ.นครสวรรค์ อย่างต่อเนื่องเท่านั้น แต่การที่มีโอกาส ประชุมพบกันของสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนชาวนาทุกปี เพื่อติดตาม ความก้าวหน้าและประเมินผลการทำงานที่ผ่านมา ร่วมกันกำหนด ยุทธศาสตร์และทิศทางการทำงานของเครือข่าย นับตั้งแต่สมัชชา สุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาวะเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ปี ๒๕๔๘ ได้งบประมาณ LDI สนับสนุนเวทีการเมืองภาคพลเมือง นำมาจัดเวที ประชุมเครือข่ายโรงเรียนชาวนา ปี ๒๕๔๙ ใช้เวทีสรุปทบทวนการ ศึกษาดูงานปราชญ์ชาวบ้านของ อบจ.นครสวรรค์ เป็นเวทีประชุม ของเครือข่ายโรงเรียนชาวนา ส่วนปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ ใช้งานตลาด **นัดความรู้เครือข่ายโรงเรียนชาวนา** เป็นเวทีพบปะพูดคุยกัน ซึ่ง การประชุมเครือข่ายโรงเรียนชาวนาดังกล่าว ชาวนาจะมีบทบาทและ ส่วนร่วมกำหนดทิศทางการทำงานของเครือข่าย นี่คือนักวิจัยสำคัญ ของความของเครือข่าย

ตลาดนัดความรู้โรงเรียนชาวนา : ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ แต่ละปีก็จะมีการจัดงานตลาดนัดความรู้ เครือข่ายโรงเรียนชาวนา ซึ่งงานตลาดนัดความรู้เครือข่ายโรงเรียน ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนางานวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนชาวนา เพื่อให้สมาชิก ที่เข้าร่วมงานได้ระดมสมองแลกเปลี่ยนความรู้/ทักษะ/ประสบการณ์ ที่ได้ดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ ในงานมีการจัดนิทรรศการที่รวบรวม

ความรู้ในด้านการทำเกษตรปลอดสารพิษจากกลุ่มสมาชิกโรงเรียน
ชาวนามีพื้นที่ให้มาออกบู๊ต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้แลกเปลี่ยนกับ
สมาชิกเครือข่ายโรงเรียนชาวนา มีการจัดเวทีเสวนาเพื่อพัฒนาแนว
การจัดงานตลาดนัดความรู้ที่มีการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีทั้ง
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การ
เรียนรู้และองค์ความรู้เครือข่ายโรงเรียนชาวนา ให้เกิดการขยายผล
ออกสู่สังคมเป็นวงกว้าง

การจัดงานตลาดนัดความรู้เครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัด
นครสวรรค์ นอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วม
งาน ยังเป็นการพัฒนาแผนงานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน
ชาวนา จังหวัดนครสวรรค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน
ภาคีพันธมิตร อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ องค์กรบริหาร
ส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ศูนย์การศึกษาอกโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์
สมัชชาสุขภาพ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมืออย่าง
แท้จริง ภาคีพันธมิตรของเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์
จะอาศัยการจัดงานตลาดนัดความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
ความรู้ และการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงาน
เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนชาวนาสามารถ
ทำความเข้าใจภาพรวมการดำเนินงาน และใช้ข้อมูลเหล่านั้นเป็น
แนวทางในการพัฒนาแผนงาน ยุทธศาสตร์การดำเนินงานร่วมกัน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกับหน่วย
งานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายโรงเรียน
ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์

ตลาดนัดความรู้เป็นแหล่งศึกษาข้อมูลที่เกษตรกรทั้งที่เป็นสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนชาวนา และที่ไม่ได้เป็นสมาชิกได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ แลกเปลี่ยนทักษะประสบการณ์และนำความรู้ทางด้านการทำเกษตรปลอดสารพิษ อาทิ การตัดพันธุ์ข้าวเพื่อให้ได้ข้าวคุณภาพดี การทำปุ๋ยชีวภาพ สารไล่แมลง การลดต้นทุนการผลิตฯไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่

นอกจากนี้ตลาดนัดความรู้เครือข่ายโรงเรียนชาวนายังมีบทบาทสำคัญในการเป็นช่องทางการเข้าถึงสมาชิกเครือข่ายในระดับพื้นที่ อาทิ หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ มีการติดต่อประสานงานเพื่อจัดตั้งกลุ่มเรียนรู้ในพื้นที่ความรับผิดชอบซึ่งส่วนใหญ่ในการจัดงานตลาดนัดความรู้หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมักมีการติดต่อประสานงานเพื่อจัดตั้งกลุ่มเรียนรู้ ๔-๕ พื้นที่ซึ่งแกนนำ อบต. หน่วยงานภาครัฐจะมีการแนะนำเพื่อนสมาชิก อบต. แห่งอื่น ๆ ให้มีการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานจากงานตลาดนัดความรู้ นอกจากนี้การจัดงานตลาดนัดความรู้ยังเป็นการเสริมพลังให้กับเกษตรกรที่เป็นต้นแบบการเรียนรู้ได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้ที่สั่งสมในระดับพื้นที่ให้กับผู้เข้าร่วมงานที่สนใจการดำเนินงานเกษตรปลอดสารพิษและการลดต้นทุนการผลิต

การจัดงานตลาดนัดความรู้เครือข่ายโรงเรียนชาวนา ในแต่ละปีก็จะมีการแสดง หรือการทำพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าว เช่น การสู่ขวัญข้าว การเดินกำรำเคียว เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความตระหนักถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของเกษตรกร ที่มีความรักความสามัคคี มีประเพณี

ที่ดิงงามที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนาไทยในอดีต การเดินกำรำเคียว
ที่ในอดีตเป็นประเพณีที่ชาวนาไทยมักใช้เป็นการละเล่นในช่วงการ
“ลงแขกเกี่ยวข้าว” ได้สูญหายไปจากหายพื้นที่ การนำการเดินกำรำ
เคียวมาใช้ในพิธีเปิดงานจึงเป็นเสมือนการปลุกจิตสำนึกให้พี่น้อง
ชาวนาที่เข้าร่วมงานตลาดนัดความรู้ฯ ได้หวนระลึกถึงวัฒนธรรม
ประเพณีที่ดิงงามที่สั่งสมไว้ด้วยภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่า สร้างความ
สนใจให้กับผู้เข้าร่วมงานและเป็นการละลายพฤติกรรมไปในตัว

ต่อมาเมื่อปลายปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ ได้มีการพูดคุยถึงการ
จัดตั้งมูลนิธิ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย
โรงเรียนชาวนา จังหวัดนครสวรรค์ มีแนวทางในการพัฒนากลไกการ
ทำงานของเครือข่าย ในรูปแบบของการจัดตั้งเป็นสถาบันหรือมูลนิธิ
เพื่อให้กลไกการบริหารจัดการเป็นรูปธรรมและมีความโปร่งใสในการ
ทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการและการติดต่อประสาน
ความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องมีความชัดเจนในการ
เข้าถึงระบบการบริหารจัดการที่เป็นลักษณะหน่วยงาน องค์กรสาธารณะ
กุศล ซึ่งจากการระดมสมองทำให้เกิดแนวทางในการปรับระบบการ
บริหารจัดการซึ่งจากเดิมเป็นหน่วยงานที่ยังไม่มีการจดทะเบียนเป็น
ของตนเอง ให้จัดตั้งเป็น**มูลนิธิการจัดการความรู้และเครือข่าย
โรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์** ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่แสดงความ
คิดเห็นว่าการจัดตั้งมูลนิธิการจัดการความรู้ฯ ดังกล่าว จะทำให้เกิด
การยอมรับจากหน่วยงานราชการ และทำให้กลไกการบริหารจัดการ
มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นสมาชิกยังแสดงความคิดเห็นว่าในการจัดตั้ง

มูลนิธิควรมีคณะกรรมการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานเพื่อสร้าง
ภาคีความร่วมมือในการดำเนินงาน การจัดตั้งมูลนิธิ มีการวางกรอบ
การทำงานให้สมาชิกทุกพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อสร้างความ
รู้สึกเป็นเจ้าของในมูลนิธิตามหลักการของเครือข่ายโรงเรียนชาวนา
ที่เน้นการสร้างกลไกการเรียนรู้ระบบกลุ่มมากกว่าการทำงานเชิงเดี่ยว
จึงมีแนวทางในการคัดเลือกคณะกรรมการจากหลากหลายหน่วยงาน
และให้กลุ่มพื้นที่มีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อจัดตั้งเป็นมูลนิธิ
จัดการความรู้และเครือข่ายโรงเรียนชาวนา จังหวัดนครสวรรค์

ซึ่งทุกกลุ่มก็เห็นด้วย จึงได้มีการจัดตั้งมูลนิธิโดยมี **คุณไพศาล
เจียนศิริจินดา** เป็นประธานมูลนิธิ ในการจัดตั้งมูลนิธิในครั้งนี้ต้อง
ใช้ทุนในการจดทะเบียนจำนวนหนึ่ง ซึ่งพี่น้องก็ได้ร่วมแรงร่วมใจกัน
จัดผ้าป่าเพื่อนำมาเป็นทุนในการจดทะเบียน และสะท้อนให้เห็นว่า
เกิดจากพลังของเรา ซึ่งในสัดส่วนของคณะกรรมการในการบริหาร
มูลนิธิ มีทั้งพี่น้องชาวนาของเรา แล้วก็เป็นที่ในเมืองสัดส่วนเท่าๆ
กัน เป็นเรื่องใหม่และยากกับการทำงาน เพราะเป้าหมาย คือ ให้
ชาวบ้านเป็นคนบริหารเอง แต่ในช่วงแรกยังมีความจำเป็นที่คนใน
เมืองต้องเข้ามาช่วย แล้วภายในสองปีก็ให้เรียนรู้การดำเนินการ
เรียนรู้บทบาทหน้าที่

ทางเดินของมูลนิธิข้างหน้า จากสถานการณ์การเสียชีวิตของ
นายก อบจ.นครสวรรค์ ทำให้มูลนิธิได้รับความกระทบ ขาดการ
สนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมในแต่ละปี แต่ก็เป็นเรื่องหนัก
พอสมควรมูลนิธิฯ ในตอนนี้ยามยังไม่มีทุน แต่มีใจที่เต็มเปี่ยมที่จะ
ทำงานไปข้างหน้า จำเป็นต้องหาทางออก เมื่อมีโอกาสได้หยิบยื่น

มาถึงและไม่เป็นการบีบบังคับเกินไปเราจึงไม่ปฏิเสธที่จะไขว่คว้ามันไว้ หนทางหนึ่งที่มีมูลนิธิตัดสินใจก็คือการทำแปลงทดลองร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์ในเรื่องของแปลงพันธุ์ข้าว (แต่น่าทั้ง ๒๐ ไร่ก็ล้มไปพร้อมกับสายน้ำที่ท่วมในปี ๒๕๕๓) และในขณะเดียวกันหน่วยงานอย่างมูลนิธิชีววิถีก็ได้เปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกันช่วงปลายปี ๒๕๕๓

บทสรุปของการติดตามข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพ ประเด็น “สุขภาพของเกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ ที่เสนอให้สนับสนุนการร่วมกลุ่มของชาวนาเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนชาวนา ก็ได้รับการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคความยากจนของเกษตรกร โดยบผู้ว่า CEO ในปี ๒๕๔๘ ซึ่งสามารถจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนชาวนาได้ถึง ๒๐ กลุ่ม และในปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓ เครื่องข่ายโรงเรียนชาวนา จังหวัดนครสวรรค์ยังได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาศักยภาพของกลุ่มโรงเรียนชาวนา จนปัจจุบันมีโรงเรียนชาวนาถึง ๖๔ แห่ง มีสมาชิกเป็นเกษตรกรกว่า ๑,๖๐๐ คน สามารถพัฒนาโรงเรียนชาวนาที่เข้มแข็งได้กว่า ๒๐ แห่ง สามารถเป็นแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ พัฒนาพันธุ์ข้าวและพืชตนเองด้านพันธุ์ข้าว มีโรงเรียนชาวนาที่เข้มแข็งปานกลางกว่า ๓๐ แห่ง ที่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตที่ลดการสารเคมีและมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยความสำเร็จของการขยายผลจัดตั้งโรงเรียนชาวนา คือการลงมือผลักดันร่วมกันตั้งโรงเรียนชาวนาของภาคประชาชน การสนับสนุนของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชาวนาใน

การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ของเครือข่าย ในการประชุมสมาชิก เครือข่ายและงานตลาดนัดความรู้โรงเรียนชาวนาทุกปี ส่วนการทำงานของแกนนำที่จังหวัดเป็นการประสานในแนวราบเป็นส่วนใหญ่ ไม่ทำงานแบบครอบคลุมความคิด ทำให้เกิดอิสระ ความยืดหยุ่น ในการทำงาน ของชาวบ้าน มุ่งพัฒนาศักยภาพของชาวนาผ่านการเป็นคุณอำนวย และศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนาในพื้นที่

การทำงานประเด็นเกษตรอย่างต่อเนื่องยาวนาน และลักษณะการทำงานของผู้ประสานงานโครงการแบบเป็นลูกหลาน เป็นพี่เป็นน้องของชาวบ้าน ให้ความสำคัญกับความพร้อมและเวลาของชาวบ้าน ยึดประโยชน์ของชาวนาเป็นศูนย์กลาง หากชาวบ้านไม่ว่างไม่พร้อมก็นัดหมายกันใหม่ รอคอยความพร้อมของชาวบ้านได้ อีกทั้งการทำงานแบบถึงลูกถึงคนเหล่านี้ก็เป็นเรื่องสำคัญที่แกนนำและสมาชิกเครือข่ายจะให้การยอมรับและเอ็นดูแบบลูกหลาน ให้ความร่วมมือ และให้ใจกับการทำงานของมูลนิธิการจัดการความรู้และเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์

จนกล่าวได้ว่าสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของมูลนิธิ ดังจะเห็นได้จากแกนนำโรงเรียนชาวนา วิทยากรศูนย์เรียนรู้โรงเรียนชาวนา และคณะกรรมการมูลนิธิ ที่เป็นชาวนา มักกล่าวแนะนำกิจกรรมที่ตนเองดำเนินการหรือพัฒนาอยู่เป็นผลงานของมูลนิธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมายว่า ชาวบ้านจะรู้สึกเป็นเจ้าของมูลนิธิและร่วมสร้างชื่อเสียงและผลงานให้กับมูลนิธิ อย่างเต็มใจเป็นธรรมชาติ ไม่ต้องร้องขอหรือชี้แนะใด ๆ เลย

๖

ยุวชนแห่งเมือง : ความเหมือนที่แตกต่าง

หลังจากประสบความสำเร็จสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะ เกษตรกร” ปี ๒๕๔๗ แล้ว คณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพ เกิดความมั่นใจในการจัดสมัชชาสุขภาพ แบบที่เรียกขานในหมู่คนทำงาน นครสวรรค์ว่า ตั้งคำถามสำคัญก่อน แล้วไปค้นหาความจริงเอามาคุยกัน เพื่อหาทางออกและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เมื่อเกิดความมั่นใจ จึงกล้าเลือกประเด็นด้านสังคมที่ท้าทายมาเป็นประเด็นสมัชชาสุขภาพ ในปี ๒๕๔๘ ด้วยคิดว่าหากจัดกระบวนการสมัชชาสุขภาพเหมือนปี ๒๕๔๗ ก็น่าจะประสบความสำเร็จเช่นกัน

...แต่นั้นเป็นความคิดที่ฝันหวานเกินจริง ความจริงของสมัชชาสุขภาพไม่มีสูตรสำเร็จ แต่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ ทั้งในส่วนของคณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพ และผู้เกี่ยวข้องที่ต้องร่วมเรียนรู้และให้ความร่วมมือกันด้วย

ปี ๒๕๔๘ หลังจากประชุมคณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพ พิจารณาจากนโยบายของจังหวัดที่คณะกรรมการจัดระเบียบสังคม จังหวัดนครสวรรค์ ตระหนักถึงปัญหาด้านสังคม โดยเฉพาะเด็กและ

เยาวชน คณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพจึงตัดสินใจเลือกปัญหาด้าน
สังคมของจังหวัดนครสวรรค์ โดยเน้นไปที่ปัญหาเด็กและเยาวชน ทั้ง
ปัญหาการศึกษา เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความอบอุ่นของครอบครัว
บทบาทของชุมชนและเทศบาลในการสร้างพื้นที่กิจกรรมสำหรับเด็ก
และเยาวชน นพ.สมพงษ์ ญุงทอง เป็นผู้เสนอชื่อสมัชชาสุขภาพ
“เยาวชนแห่งเมือง” ด้วยเหตุผลว่า ท่านพุทธทาส กล่าวว่า **“ศีลธรรม
ของเยาวชนไม่กลับ โลกาวินาศ”**

เมื่อตกลงเลือกประเด็น “เยาวชนแห่งเมือง” ได้แล้ว จึงวิเคราะห์
ถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะร่วมสมัชชาสุขภาพ ได้แก่ สสจ. ศูนย์ฯ อนามัย
แม่และเด็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาสังคมและความ
มั่นคงมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
เทศบาลนครนครสวรรค์ ชุมชนเมือง และคนทำงานด้านเด็กและ
เยาวชนในจังหวัด แม้จะสามารถวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียได้แล้ว แต่ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายต่อกระบวนการ
สมัชชาสุขภาพก็ไม่ใช่เรื่องง่าย และเป็นเรื่องสำคัญที่จะนำมาสู่การมี
ส่วนร่วมและความร่วมไม้ร่วมมือ ซึ่งในปี ๒๕๔๘ กระบวนการสมัชชา
สุขภาพยังเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย และใหม่สำหรับคนนครสวรรค์

สมมุติฐาน เกี่ยวกับประเด็นเด็กและเยาวชน ได้แก่

๑. วิถีชีวิตเด็ก/เยาวชนในปัจจุบันไม่สร้างสรรค์ ค่านิยม
อ่อนแอ
๒. ครอบครัวอ่อนแอ พ่อแม่ขาดความรู้/ความเข้าใจในการ
เลี้ยงดูเด็ก/เยาวชน
๓. ความแตกต่างด้านคุณภาพของสถาบันการศึกษาในเมือง

ทำให้พ่อแม่ส่งลูกมาแอดในเมือง

๔. ระบบการเรียนรู้ในห้องเรียนไม่เพียงพอกับสภาพปัญหา/ยุคปัจจุบัน

๕. สถานที่การเรียนรู้แสดงออกของเด็ก/เยาวชนมีอย่างจำกัดมาก ที่โรงเรียนเองก็มีน้อย

๖. ชุมชนคนจนในเมืองเป็นแหล่งพุ่มพักเด็กเจ้าปัญหา หรือแม้กระทั่งอาชญากรรมในอนาคต

๗. การใช้เทคโนโลยี ICT ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อความอ่อนแอ (หายนะ) ของเด็ก/เยาวชน

๘. ยังมีโรงเรียน/วัด/ชุมชน ที่ทำกิจกรรมเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์อยู่

๙. กลุ่มปรากฏการณ์พิเศษอื่นๆ เช่น เด็กชิงมอเตอร์ไซด์เด็กหอ/ สามีภรรยาวัยเรียน ฯลฯ

เมื่อได้สมมติฐานซึ่งจะเป็นกรอบสำคัญในการกำหนดกระบวนการสมัชชาฯ ต่อมา ดังนี้

๑. การค้นหาความจริง เพื่อนำเข้าพิจารณาร่วมกันในเวทีสมัชชาสุขภาพ ดำเนินการโดย

๑.๑ รวบรวมข้อมูล Secondary data จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนครสวรรค์ สภอ.เมืองนครสวรรค์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ เทศบาลนครนครสวรรค์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จังหวัดนครสวรรค์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ ๑

๑.๒ การลงเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ตั้งขึ้น
โดยดำเนินการดังนี้

- การสุ่มสำรวจข้อมูลเยาวชนและครอบครัว
จำนวน ๓๕๗ คน
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน
จำนวน ๒๕ ชุมชน
- การทำแบบสอบถามผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล
นครนครสวรรค์ จำนวน ๕๓ ชุมชน
- การสำรวจหอพัก/ บ้านเช่า (รวมการสัมภาษณ์
กลุ่มย่อย) จำนวน ๑๑๕ แห่ง
- การสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการร้านเกม
จำนวน ๒๒๐ คน
- การสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต
จำนวน ๒๐๑ คน
- การทำแบบสอบถามตามแบบถาม Child Wacth
ถามเด็ก/เยาวชน จำนวน ๑,๕๕๘ คน
- การสำรวจสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและ
เยาวชน จำนวน ๑๑ แห่ง
- การสนทนากลุ่มย่อยเด็กหอ และเด็กชิงมอเตอร์ไซด์
จำนวน ๒ กลุ่ม

๒. เวทีเสวนากลุ่มย่อยเพื่อนำข้อมูลความจริงที่ได้มาขึ้นโต๊ะ เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติมความจริง เรื่อง “วิถีชีวิตของเยาวชน/ครอบครัว/ชุมชน” “การจัดระเบียบสังคม” (หอพัก/เกม) “คุณภาพระบบการศึกษา” และสถานที่ส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน” รวม ๔ เวที

๓. เวทีสังเคราะห์ข้อมูล/องค์ความรู้ จำนวน ๒ ครั้ง เพื่อสรุป/รายงานความจริงเบื้องต้นที่พบ และเตรียมนำเข้าสู่เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

๔. เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ยุวชนแห่งเมือง” ในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๘ ณ ห้องประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทเรียนจากการจัดสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๘ แม้ภาพรวมกำลังคนภาคประชาสังคมในจังหวัดจะมีกำลังคนของตนเองที่จะเข้ามาเสริมงานสมัชชาสุขภาพได้ จากทีมงานโครงการชีวิตสาธารณะและท้องถิ่นน่าอยู่ แต่ด้วยประเด็นด้านสังคมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานและองค์กรที่หลากหลาย มากมายหลายกลุ่ม อีกทั้งปริมาณงานที่ออกแบบไว้จำนวนมาก ในระยะเวลาการทำงานเพียง ๖ เดือน ทำให้เป้าหมายการจัดสมัชชาสุขภาพปีนี้อยู่ที่ การขยายแนวร่วมและสร้างกระบวนการเรียนรู้สมัชชาสุขภาพให้กับภาคีเครือข่ายที่ร่วมงาน ตลอดจนการหาเจ้าภาพร่วมในจัดสมัชชาสุขภาพในโอกาสต่อไปข้างหน้า

เมื่อลงมือทำจริงตามแผนที่วางไว้ การประสานงานหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมงานเป็นหัวใจสำคัญมาก แม้จะ

ประสานงานจนเกิดความร่วมมือเข้าร่วมเป็นคณะทำงานย่อย หรือ เข้าร่วมในเวทีเสวนากลุ่มย่อย แม้จะสร้างการเรียนรู้กระบวนการ สมัชชาสุขภาพอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมเข้ามา ร่วมเป็นเจ้าภาพเป็นเจ้าของสมัชชาสุขภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ โดยเฉพาะหน่วยงานสาธารณสุขที่ตั้งใจแต่ต้นให้เข้ามาเป็นเจ้าภาพ จัดสมัชชาสุขภาพ หรือเป็นเจ้าของประเด็นเด็กและเยาวชน แต่อย่างไร ก็ดีสมัชชาสุขภาพปีนี้ สามารถขยายความร่วมมือในการทำงานกับ หลายหน่วยงานราชการในจังหวัด ทั้ง สสจ. พมจ. ตำรวจ และเทศบาล แต่หน่วยงานด้านการศึกษาเป็นหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อย ที่สุด ทั้งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเด็กและเยาวชนที่สุด

แม้ความตั้งใจให้หน่วยงานการเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ใน สมัชชาสุขภาพยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะแต่ละหน่วยงานจะ เข้ามีส่วนร่วมในเวทีเสวนาเท่านั้น ยังยึดติดกับภาระงานของหน่วย งานตนเอง แม้จะเกิดการประสานงานกันมากขึ้นแต่ก็ไม่เกิดการ บูรณาการงานร่วมกัน ยังไม่เห็นประโยชน์ของสมัชชาสุขภาพที่จะ เป็นเครื่องมือในการนำเสนอนโยบายในการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม

บทเรียนของสมัชชาสุขภาพปีนี้ คือ การออกแบบที่มีขั้นตอน การทำงานที่ซับซ้อน มีกิจกรรมและเวทีพูดคุยจำนวนมาก ทั้งเวที ย่อยนำข้อมูลความจริงมาขึ้นโต๊ะพูดคุยกับหน่วยงานและภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องถึง ๔ ครั้ง แล้วยังมีเวทีสังเคราะห์ข้อมูลอีก ๒ ครั้ง ทำให้ เกิดภาระงานมากที่ทีมเลขานุการ ทั้งการรวบรวมข้อมูล และประมวล ข้อมูลนำเข้าแต่ละเวที อีกทั้งส่วนราชการก็รู้สึกว่าเป็นภาระที่จะต้อง

เข้าร่วมเวทีประชุมด้วย โดยเฉพาะเวทีการสังเคราะห์ข้อมูลหน่วยงาน
ด้านการศึกษาเข้ามีส่วนร่วมน้อยมาก

อย่างไรก็ตามในวันจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์
ข้อมูลความจริงที่พบและตอบคำถามสำคัญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
จังหวัดนครสวรรค์ ถูกนำเสนอทั้งในเอกสารสมัชชาฯ และวีซีดี ยังคง
มีพลังเหมือนสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ เวทีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๓๐๐
คน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้องค์กร
ปกครองส่วนถิ่นพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนเพิ่มมาก
ขึ้น

แม้ว่ากระบวนการจัดการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์
ปี ๒๕๔๗ กับปี ๒๕๔๘ จะเหมือนกัน แต่เมื่อประเด็นสมัชชาสุขภาพ
เปลี่ยนไป กล่าวคือประเด็นด้านสังคมของปี ๒๕๔๘ ซับซ้อนมากขึ้น
ผลขอสมัชชาสุขภาพทั้ง ๒ ปี จึงแตกต่างกันไป ที่เห็นได้อย่างชัดเจน
คือ สมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” มีเจ้าภาพที่จะติดตาม
มติอย่างชัดเจน คือเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ แต่
สมัชชาสุขภาพ “ยุวชนแห่งเมือง” ปี ๒๕๔๘ กลับไม่มีเจ้าภาพที่จะ
ขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพอย่างชัดเจน แต่ข้อเสนอจากมติสมัชชา
สุขภาพ ก็ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและภาคีที่เข้าร่วมสมัชชาฯ
ซึ่งเป็นหลาย ๆ เรื่องเป็นแนวทางที่นำไปปฏิบัติในปีต่อ ๆ มา

เจ้าภาพในการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพ “ยุวชนแห่งเมือง”
ยังอยู่ที่ภาคประชาสังคมเป็นหลัก โดยสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อ
เด็กและเยาวชนให้ปรากฏในสังคมมากระยะหนึ่ง โดยใช้พื้นฐานโครงการ
ชีวิตสาธารณะท้องถิ่นหน้าอยู่ที่พยายามผลักดัน ศูนย์เยาวชนจังหวัด

นครสวรรค์ และงานศิลปะเด็กกับสุขภาวะเมืองนครสวรรค์ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ มีการจัดงานศิลปะสู่ความสุขที่เทศบาลนครนครสวรรค์ ภายหลังโครงการฯ ปิดตัวลง ยังมีการจัดกิจกรรมลานศิลปะ-กีฬา สำหรับ เด็กและเยาวชน กิจกรรมการอบรมดีใจเยาวชนของสถานีวิฑูษุมนชน ปากน้ำโพ และเปิดโอกาสให้เยาวชนร่วมจัดรายการวิทยุของสถานี และปี ๒๕๔๙ ช่วงปิดเทอมมีกิจกรรม “ลานศิลปะเพลินดนตรี” บริเวณ สวนสาธารณะด้านหน้าเทศบาลนครนครสวรรค์ ทุกเสาร์-อาทิตย์ ต่อ เนื่อง ๕ สัปดาห์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่ใจดีและภาคประชา สังคมร่วมเป็นเจ้าของจัดงาน มีกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็ก-เยาวชน การแสดงดนตรีหลากหลายแนว และการประกวดร้อง เพลง เป็นต้น แต่การทำกิจกรรมตัวอย่างดังกล่าว ก็ไม่สามารถ ผลักดันให้ท้องถิ่นตระหนักและเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ สำหรับเด็กและเยาวชนได้ แต่อย่างไรก็ตามท้องถิ่นก็ยังมีกิจกรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในแบบที่ตนเองถนัดอยู่

อาจกล่าวได้ว่า มติสมัชชาสุขภาพ “ยุวชนแห่งเมือง” ปี ๒๕๔๘ ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนไว้แล้ว โดยเฉพาะ เรื่องครอบครัว และสถาบันการศึกษา ซึ่งความคิดหรือข้อเสนอนี้ได้ ถูกสื่อสารกับสังคม แกนนำในสังคม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ จะถูกนำมาปฏิบัติให้เป็นจริงในเวลาต่อมา

รูปธรรมข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพ “เด็กและเยาวชน” ที่ถูก นำมาปฏิบัติให้เป็นจริง ได้แก่

๑) การกระจายสถาบันการศึกษา ที่เสนอให้กระจายสถาบัน การศึกษาออกจากเมือง ให้จัดตั้งอยู่ที่ต่างอำเภอ เพื่อเยาวชนต่าง

อำเภอ จะไม่ต้องย้ายถิ่นมาเรียนหรืออยู่หอพักในเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาเด็กและเยาวชนในเมือง ต่อมาก็มีผลักดันการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการอาชีพแห่งใหม่ที่อำเภอตากฟ้า โดยการผลักดันของ อบต.ตากฟ้า หรือพัฒนาการก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขต นครสวรรค์ ก็ไปก่อตั้งที่ตำบลเขาทอง อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์

๒) การพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว นอกจาก พมจ. จะเป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนาแล้ว อบจ.ซึ่งดำเนินการพัฒนาพื้นที่ บึงบอระเพ็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนครสวรรค์ ยังจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์ของครอบครัว และความเข้มแข็งของครอบครัว เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ของครอบครัวคนนครสวรรค์ ที่บึงบอระเพ็ดช่วงเสาร์-อาทิตย์

ในปี ๒๕๕๑ มีการก่อตั้งโรงเรียนพ่อแม่ โดยครูนา และครูหนู (คุณประวิทย์ มาสรังสรรค์) จากโรงเรียนสมาร์ทแอนด์สมาย ได้พัฒนาหลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่ โดยเชื่อมองค์ความรู้สุนทรียสนทนา และการพัฒนากระบวนการให้แก่ทีมคนนครสวรรค์ จาก อ.วิศิษฐ์ วังวิญญู มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย ครูนา และครูหนู ร่วมกันจัดการอบรมครอบครัว/พ่อแม่ในจังหวัดนครสวรรค์ ได้หลายรุ่น ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ จำนวนกว่า ๒๐๐ ครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สปสช.พื้นที่นครสวรรค์ และงบประมาณจาก พมจ. และอบจ. ในเวลาต่อมา

ประยุกต์สู่การพัฒนาผังเมืองเฉพาะพื้นที่เขตเทศบาล

ช่วงกลาง-ปลายปี ๒๕๕๘ ภาคประชาสังคมยังสามารถ

ประยุกต์กระบวนการสมัชชาสุขภาพเข้าไปรองรับภารกิจของเทศบาลนคร นครสวรรค์ที่ต้องการพัฒนาผังเมืองเฉพาะพื้นที่เขตเทศบาลนคร นครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะออกแบบวางแผนการพัฒนาพื้นที่ ในเขตเทศบาลนครสวรรค์ ว่าควรจะมีแนวทาง/ทิศทางการพัฒนาไป อย่างไร ซึ่งตอนแรกผู้บริหารเทศบาลนครนครสวรรค์ได้จัดเตรียมงบประมาณจ้างบริษัทที่ปรึกษามาดำเนินการให้ แต่หากดำเนินการโดย บริษัทที่ปรึกษาเพียงฝ่ายเดียวก็จะขาดความร่วมมือของประชาชน และชุมชนในเมือง

ภาคประชาสังคมและผู้นำภาคธุรกิจ และฝ่ายบริหารของ เทศบาลฯ จึงตกลงร่วมกับบริษัทที่ปรึกษาที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล และออกแบบผังเมืองพื้นที่เฉพาะเทศบาลนครนครสวรรค์ โดย ออกแบบกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม ผ่านเวที ชี้แจงกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในเขตเทศบาลและรับฟังปัญหา/ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของคนนครสวรรค์ต่อการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งบริษัทที่ ปรึกษาจะส่งเจ้าหน้าที่ร่วมเวทีและลงพื้นที่เก็บข้อมูล เมื่อจัดทำร่าง แผนการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเทศบาลเมืองนครนครสวรรค์เสร็จ ก็นำ สู่วีทีใหญ่รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและเคยให้ความเห็น อีกครั้ง (จัดที่ชั้น ๕ คอนเวอร์ชันฮอลล์ ห้างสรรพสินค้าแพริแลนด์ คนเข้าร่วมเวทีกว่า ๒๐๐ คน) ซึ่งเปรียบเสมือนเวทีสมัชชาสุขภาพ ประเด็นการพัฒนาผังเมืองเทศบาลนครนครสวรรค์ ซึ่งเป็นทั้งเวที ชี้แจงการออกแบบการพัฒนาพื้นที่ไปในรูปแบบใด ด้วยเหตุผลใด เหตุผลทางวิชาการอย่างไร และเป็นโอกาสที่ผู้นำชุมชน และผู้ที่ เกี่ยวข้องจะได้แสดงความเห็นว่าชอบไม่ชอบเพราะเหตุใด มีข้อเสนอ

ว่าควรพัฒนาอย่างไร

จากนั้นบริษัทที่ปรึกษา รับฟังความคิดเห็นนำไปปรับปรุงแผนการพัฒนาผังเมืองฯ นำเสนอในเวทีผู้บริหารและผู้นำในเขตเทศบาลเมืองเพื่อรับฟังความคิดเห็นอีกครั้ง ก่อนสรุปงานเป็นแผนผังเมืองพื้นที่เฉพาะในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ เสนอแก่เทศบาลนครนครสวรรค์ผู้ว่าจ้างงานในขั้นตอนสุดท้าย

ดังนั้นแผนผังเมืองพื้นที่เฉพาะในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ที่เกิดขึ้นมาในครั้งนี้นับว่าเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ดำเนินการโดยผ่านการพูดคุยกันหลายครั้งหลายเวที มีการใช้องค์ความรู้ ความจริง ความต้องการของทุกภาคส่วน มาร่วมกัน ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อเสนอจากเวที จนนำไปสู่เวทีสรุปรับฟังความคิดเห็นในครั้งสุดท้าย ซึ่งผลจากการดำเนินการทั้งหมด ทำให้ผู้บริหารเทศบาลนครนครสวรรค์ได้รับคำชมเชยว่ามีวิสัยทัศน์การพัฒนาเมืองอย่างเปิดกว้าง เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวาง

บทเรียนครั้งนี้พบว่าการจัดทำแผนผังเมืองพื้นที่เฉพาะในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ เปรียบเสมือนมติและข้อเสนอแนะจากกระบวนการประชุมอย่างสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เปรียบเสมือนมติจากสมัชชาสุขภาพ ซึ่งทางเทศบาลนครนครสวรรค์รับเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบและดำเนินการตามแผน/ผังเมืองดังกล่าว ผ่านการเฝ้าดูและติดตามของประชาชนและคณนครสวรรค์ที่เกี่ยวข้อง

๗

ปรับทิศทางสมัชชาสุขภาพสู่ท้องถิ่น

จากการสรุปบทเรียนการจัดสมัชชาสุขภาพ ปีที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินงานยังอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเป็นหลัก การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังกระจุกอยู่ในที่มคณะทำงานส่วนจังหวัด การมีส่วนร่วมของหน่วยงานและท้องถิ่นอื่น ๆ ยังมีน้อย ส่วนการดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบายจากสมัชชาสุขภาพก็เห็นผลชัดเจนในระดับจังหวัด คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด และ อบจ.นครสวรรค์ ให้การสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนชานาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการสนับสนุนจาก อบต.หรือเทศบาลในพื้นที่ยังไม่เป็นรูปธรรมนัก

ดังนั้นเข็มมุ่งของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๙ จึงมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้การจัดสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ระดับตำบล ที่ต้องการให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพแบบจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีภารกิจค้นหาความจริง มาคุยกัน หาทางออกของปัญหาหรือแนวทางการพัฒนาในพื้นที่ โดยนำประเด็นเรื่องเกษตรและอาหารปลอดภัยที่ถนัดไปทำงาน โดยหวังให้สมัชชาสุขภาพปีนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลเข้าร่วมเป็นเจ้าของภาพจัดสมัชชาสุขภาพ และมีส่วนร่วมตั้งแต่การค้นหาความ

จริง จัดเวทีสมัชชา และร่วมผลักดันมติจากสมัชชาสุขภาพด้วย ปีนี้ จึงเป็นสมัชชาสุขภาพ ประเด็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการ สร้างสุข”

สมัชชาสุขภาพปีนี้ไปไม่ถึงฝันที่จะให้ท้องถิ่นเข้ามาจัดสมัชชา สุขภาพเอง โดยที่คณะทำงานฯ จังหวัดเป็นพี่เลี้ยงให้ เพราะหลังจาก การชี้แจงกระบวนการแก่ อบต.แล้ว ก็ไม่สามารถสร้างทีมงานระดับ ตำบลให้รับผิดชอบงานสมัชชาสุขภาพได้ งานทั้งหมดยังกลับคืนมา ที่คณะทำงานจังหวัด สมัชชาสุขภาพปีนี้แม้ตั้งเป้าหมายการมีส่วนร่วม ของท้องถิ่นระดับตำบล แต่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นปีที่ขาดการมี ส่วนร่วมมากที่สุด และกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จน้อยที่สุด แต่ ก็ได้บทเรียนในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อทำงานสมัชชาสุขภาพกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ คืบหน้า แต่ภาคประชาสังคมกลับไปมีบทบาทในการพัฒนาการจัด ทำแผนบูรณาการระดับตำบลร่วมกับ อบจ.นครสวรรค์ โดยร่วมกับ ฝ่ายแผนงาน อบจ.นครสวรรค์ จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ยุทธศาสตร์ ของ อบต./เทศบาล และร่วมกับ อบจ. เปิดเวทีบูรณาการแผนท้องถิ่นระดับตำบลทุกอำเภอ เพื่อให้การจัดทำแผนงานของ อบต./เทศบาล เป็นไปอย่างมียุทธศาสตร์ มีการบูรณาการแผนทั้งในระดับพื้นที่ตำบล และอำเภอ

ปีนี้สร้างเจ้าภาพสมัชชาสุขภาพจากท้องถิ่นไม่ได้ แต่งานที่ เชื่อมโยงทำงานร่วมกับท้องถิ่นผ่าน อบจ.นครสวรรค์ ก็มีประโยชน์ ต่อการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเวลาต่อมา

โดยข้อเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบทบาทการ

สร้างเสริมสุขภาพ ในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ สามารถผลักดันให้ อบจ. และอบต. ในจังหวัดนครสวรรค์ จัดหาทุนนักเรียนพยาบาลของ อบต. ในจังหวัดนครสวรรค์ ๑๒ ทุน (๑๒ อบต.) โดยให้ชุมชน และอบต. มีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียนพยาบาลทุน อบต. ด้วย นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๑ ยังสามารถเสนอให้ อบต. เกษไชย อ.ชุมแสง สนับสนุน การรวมกลุ่มโรงเรียนชาวนาทุกหมู่บ้านของตำบลเกษไชย

ส่วนปี ๒๕๕๐ ไม่ได้ทำโครงการขอรับการสนับสนุนจาก สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) จึงไม่ได้จัดสมัชชา สุขภาพแต่ยังคงกิจกรรมการพัฒนาแผนงานท้องถิ่นระดับตำบลร่วมกับ อบจ. นครสวรรค์ และมีกิจกรรมขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพ “ข้าว กับสุขภาพเกษตรกร” ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัด นครสวรรค์ ซึ่ง อบจ. และมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดนครสวรรค์ เป็นกำลังสำคัญ

๘

สมัชชาสุขภาพ ภายใต้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ

คณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การทำงานไว้ที่องค์ประกอบสองท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการสมัชชาสุขภาพสามารถทำงานและได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายได้เป็นอย่างดีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด แต่ในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ยังไม่สามารถนำข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพไปดำเนินการเป็นนโยบายในระดับตำบลได้มากนัก แต่ก็พอเห็นแนวโน้มของความสำเร็จ เช่น อบต.เกยไชย อ.ชุมแสง ที่สนับสนุนโรงเรียนชาวนาทุกหมู่บ้าน เป็นต้น

ปี ๒๕๕๑ เป็นปีแรกที่การจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ จัดโดยมี พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ รองรับอย่างเป็นทางการ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติกำหนดจังหวัดนครสวรรค์เป็นเป้าหมายจังหวัดนำร่องการพัฒนาการจัดสมัชชาสุขภาพ โดยให้จังหวัดวางยุทธศาสตร์การจัดสมัชชาสุขภาพอย่างยั่งยืน ให้จังหวัดนำร่องทำแผนยุทธศาสตร์การจัดสมัชชาสุขภาพ ต่อเนื่องระยะเวลา ๓ ปี โดยให้วิเคราะห์และวางยุทธศาสตร์การจัดสมัชชาสุขภาพของแต่ละจังหวัด

คณะทำงานจัดสมัชชาฯ จังหวัดนครสวรรค์ จึงเลือกเสนอ
เวทีสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓
โดยนำจุดแข็งของสมัชชาสุขภาพปี ๒๕๔๗ นำกลับมาใช้ใหม่ แต่เติม
เต็มส่วนขาดที่การจัดสมัชชาสุขภาพระดับพื้นที่ (ตำบล) การมีส่วนร่วม
ร่วมขององค์กร/ภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่น และการผลักดันนโยบาย
แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล นอกจากนั้นการจับประเด็น
ข้าวกับสุขภาพของเกษตรกรทำให้สามารถบูรณาการงานสมัชชา
สุขภาพเข้ากับงานของเครือข่ายโรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ได้
ด้วย

การจัดสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๑
ใช้แนวความคิดและเครื่องมือของสมัชชาสุขภาพ ปี ๒๕๔๗ แล้ว
ปรับปรุงจุดอ่อนที่คนในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมน้อย และเพิ่มคำถามการ
เข้าถึงและได้ประโยชน์จากนโยบายจําหน่ายราคาข้าวของรัฐบาลเพิ่ม
เติม โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการที่โรงเรียนชาวนา ๒๐ แห่ง ให้แกน
นำโรงเรียนชาวนาในพื้นที่ดำเนินการค้นหาข้อมูลความจริง นำเข้าสู่
การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับตำบล จำนวน ๓ ตำบล และเวที
สมัชชาสุขภาพระดับอำเภอลาดยาว ๑ ครั้ง โดยวางจังหวะก้าวว่าจะ
จัดสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ต่อเนื่อง ๓ ปี เพื่อ
สร้างกระบวนการเรียนรู้สมัชชาสุขภาพให้กับชาวบ้าน และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ในปีสุดท้ายคาดหวังที่จะเสนอนโยบาย
ด้านการเกษตรให้เป็นวาระของจังหวัด

ปี ๒๕๕๑ การจัดสมัชชาสุขภาพสุขภาพหลังการประกาศใช้
พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และจังหวัดนครสวรรค์ได้หยุด

พักการขอรับงบประมาณการจัดสมัชชาสุขภาพจาก สช. มาหนึ่งปี จึงมีเวลาหยุดคิดทบทวนและวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพในจังหวัด

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๑ ยังเป็นการนำกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ไปสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทำ/จัดสมัชชาสุขภาพ นับเป็นกระบวนการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์จัดสมัชชาสุขภาพ ให้แก่กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชาวนา และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพของชาวบ้าน และมุ่งสู่ยุทธศาสตร์การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต.

สมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” จะเป็นการค้นหาความจริงที่เกี่ยวข้องกับชาวนาและสุขภาพ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะทำให้ชาวนาที่เข้าร่วมในกระบวนการมากขึ้น จนกลายเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัดนครสวรรค์ที่ทำการผลิตอย่างปลอดภัย ซึ่งก็จะได้อาหารที่ปลอดภัยกับผู้บริโภค โดยเป้าหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ อบต. แสดงบทบาทการสนับสนุน ให้มีนโยบายการพัฒนาสุขภาพของชาวนาในพื้นที่

ความจริงที่พบจากการค้นหาความจริงในเกษตรกร สถานการณ์ยังเหมือนเดิม คือเกษตรเคมี สุขภาพมีปัญหา พันธุ์ข้าวไม่มีคุณภาพ ฟังตนเองไม่ได้ ไม่เข้าถึงนโยบายรัฐ แต่กระบวนการค้นหาความจริงของพื้นที่ก็เกิดผลต่อความเคลื่อนไหวของเครือข่ายโรงเรียนชาวนาในพื้นที่ เกิดการเชื่อมโยงการทำงานและกิจกรรมกับองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น มีข้อเสนอจากเวทีสมัชชาสุขภาพระดับตำบล พบว่า อบต.มาบแก อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ ไปดำเนินการของเครือข่าย และจัดทำแผนขอรับการสนับสนุนจาก อบต. ซึ่งได้รับการสนับสนุน เป็นอย่างดี ส่วน อบต.ลาดยาว อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ ที่มีข้อเสนอ เช่นจากเวทีสมัชชาเช่นเดียวกัน ซึ่งทุกข้อเสนอได้รับการยอมรับและ รับปากจากผู้บริหารของ อบต.ลาดยาว

ข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพของเกษตรกร” ยังจะนำไปพัฒนาเป็นวาระ การพัฒนาเกษตรกรของจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๔ จะนำไปสู่การพัฒนาแผนสุขภาพของเกษตรกรจังหวัด นครสวรรค์ต่อไป

นอกจากนั้นสมัชชาสุขภาพปีนี้ ยังมีบทเรียนการทดลอง **คำพันธุ์ข้าวเพื่อมูลนิธิสืบศักดิ์สิน แผ่นดินสี่แคว ปี ๒๕๕๑** โดย โครงการจัดการความรู้โรงเรียนชาวนา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัด นครสวรรค์ และอบจ.นครสวรรค์ ร่วมกันพัฒนาเครือข่ายโรงเรียน ชาวนา ทั้งการเรียนรู้นโยบาย การพัฒนาพันธุ์ข้าว และการปลูก ข้าวในแปลงนาสาธิตมากกว่า ๔ ปี ทำให้สมาชิกเครือข่ายโรงเรียน ชาวนาสามารถพัฒนาพันธุ์ข้าวได้อย่างต่อเนื่อง จากรุ่นต่อรุ่น จน แกนนำสามารถปลูกข้าวด้วยพันธุ์ข้าวที่ดีและปลูกข้าวได้พันธุ์ข้าวที่ ดี สามารถนำมาทำพันธุ์ข้าวต่อไปได้

โครงการฯ จึงคัดเลือกแกนนำเครือข่ายโรงเรียนชาวนาที่มี คัดพันธุ์ข้าว และดูแลแปลงนาอย่างดี เพื่อรับซื้อข้าวมาทำพันธุ์ข้าว ไม่ให้ข้าวพันธุ์ดีถูกขายรวมกับข้าวทั่วไป และที่สำคัญจะได้ข้อมูล และ

มีประสบการณ์จริงในการค้าพันธุ์ข้าวร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนชาวนา และนำข้อมูลเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีสมัชชาสุขภาพสุขภาพ ดั่งนี้

ความรู้/ความหวังจากการทำพันธุ์ข้าว

๑. การเก็บเกี่ยวข้าวจากแปลงนา

ได้ข้าวสด ๕ เกวียน ๙๐ ถึง (๕,๙๐๐ กิโลกรัม)

ความชื้น ๒๘.๗ % ราคา ๑๑,๔๒๐ บาท/เกวียน

รวมค่าขนส่งเหมาจ่าย รวมเงิน ๗๐,๘๐๐ บาท

๒. กระบวนการหลังเก็บเกี่ยว

- การตากข้าวสด ๒ วัน เหลือน้ำหนักข้าว ๕,๐๐๐ กิโลกรัม

- ค่าจ้างตาก ๒๔๐ บาท X ๕.๙๐๐ เกวียน

เป็นเงิน

๑,๔๑๖ บาท

- ค่าจ้างรถเข็นข้าวที่ตากแล้ว ๑๔๐ บาท X ๕

เป็นเงิน

๗๐๐ บาท

- ค่าอาหารกลางวันคนงาน

๒๙๐ บาท

- ค่าแรงในการทำความสะอาดพันธุ์ข้าว ๓๐๐ บาท/ตัน

เป็นเงิน

๑,๕๐๐ บาท

เมื่อทำความสะอาดแล้วได้พันธุ์ข้าวทั้งหมด ๔,๗๕๐ กิโลกรัม

๓. การบรรจุถุงพันธุ์ข้าว

- ค่าถุงใส่พันธุ์ข้าว ๑๙๐ ใบๆ ๗.๕๐ บาท

เป็นเงิน

๑,๔๒๕ บาท

- ค่าด้ายเย็บกระสอบ

๓๐ บาท

รวมเงินลงทุนในการทำพันธุ์ข้าว ทั้งหมด ๗๖,๑๖๑ บาท

- ได้พันธุ์ข้าวเก็บ ๔๕ วันพร้อมขาย ๑๙๐ ถุงๆ ละ ๒๕ กิโลกรัม หรือ ๒ ถังครึ่ง
- ราคาพันธุ์ข้าวที่คาดว่าจะขายได้ ๒๓๐ - ๒๕๐ บาท/ถัง (ประมาณเดือนธันวาคม)
- จะขายได้เงินประมาณ ๑๐๙,๒๕๐ - ๑๑๘,๗๕๐ บาท
- กำไรจากการค้าพันธุ์ข้าว ประมาณ ๓๓,๐๘๙ - ๔๒,๕๘๓ บาท

(นำเงินกำไรไปบริจาคให้มูลนิธิสืบศักดิ์สิน แผ่นดินสี่แคว)

ประมาณการกำไร ๔๓.๔ - ๕๕.๙%

(ข้อมูลที่ใช้เป็นการทดลองค้าพันธุ์ข้าวเพียงรุ่นเดียว และได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนชานนาในพื้นที่)

ขอขอบคุณเครือข่ายโรงเรียนชานนาเกษไชยใต้ที่มีส่วนร่วมสนับสนุนการค้าพันธุ์ข้าวครั้งนี้

๙

การก่อรูปกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

ปี ๒๕๕๒ ยังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การทำงานกับท้องถิ่นและประเด็นชาวนาต่อการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๒ จึงดำเนินการต่อเนื่อง แต่มีเป้าหมายเพิ่มเติมคือ การเตรียมการก่อตั้งกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ให้เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการจัดสมัชชาสุขภาพในจังหวัด

การก่อตั้งกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เริ่มต้นจากการประชุมพัฒนากลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๒ ห้องประชุม ๓๐๒ ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ กล่าวเปิดการประชุม โดยนายศุภกิจ บุญญฤทธิพงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ จากนั้นชมวิดิทัศน์ “สุขภาพะมิติใหม่” นำเสนอบทเรียนการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์กรณี “สมัชชาสุขภาพข้าวกับสุขภาพะของเกษตรกร ปี ๒๕๕๑” และ “ยุวชนแห่งเมือง ปี ๒๕๔๘” ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ บรรยาย “กลไกสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด : องค์ประกอบและแนวคิดในการขับเคลื่อน” นำเสนอ การขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัด

นครสวรรค์ ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๕๔ ประเด็นครอบครัว / เด็ก / เยาวชน / และข่าวกับสุขภาพเกษตรกร ปิดท้ายด้วยแนวทางการก่อตั้งกลไก สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ และการนัดหมายการประชุมครั้งต่อไป

การประชุมครั้งนี้เน้นเป็นการเปิดตัวสมัชชาสุขภาพอย่างเป็นทางการในจังหวัดนครสวรรค์ หลังจากทดลองดำเนินการโดยกลุ่มภาคประชาสังคมเป็นหลักมานาน ส่วนองค์ประชุมครบองค์ประกอบ

ภาครัฐ ภาคประชาชน/ประชาสังคม และภาควิชาการ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล (หนองบัว หัตถน แม่เลี้ยง วังน้ำลาด เขาชายธง) เทศบาลนครนครสวรรค์ เทศบาลไพศาลี เทศบาลห้วยถั่วเหนือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์ พัฒนาชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วัฒนธรรมจังหวัด สำนักพุทธ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด เกษตรจังหวัด ป่าไม้ สำนักงานสิ่งแวดล้อม

สภาเด็กและเยาวชน สมาคมแม่ดีเด่นนครสวรรค์ กลุ่มสตรี สมาคม อสม. ชมรมผู้สูงอายุจังหวัดนครสวรรค์ เครือข่ายหมออนามัย จังหวัดนครสวรรค์ นายพนม จันทร์ดิษ ผศ.ดร.สุรัชย์ บุญเจริญ

อ.วิบูลย์ บุญสุวรรณ นางขวัญใจ จันท์เฉลิม นพ.สมพงษ์ ยุงทอง มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผลการประชุมฯ ครั้งที่ ๑ สามารถสร้างความเข้าใจในเรื่อง สมัชชาสุขภาพแก่ผู้ร่วมประชุมได้อย่างมาก โดยเฉพาะท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์เปิดอ่าน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๕๐ และร่วมซักถามคำถามในที่ประชุม ผลสรุปที่ประชุมเห็นร่วมกันที่จะจัดตั้งกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ขึ้น เพื่อร่วมเรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพและเป็นกลไกเจ้าภาพจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ โดยตกลงว่าจะเป็นการรวมกลุ่มแบบกึ่งทางการยังไม่ต้องออกคำสั่งแต่งตั้ง และเป้าหมายเบื้องต้นคือ การจัดสมัชชาสุขภาพประเด็นด้านสังคมจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓

เบื้องหลังความสำเร็จ การจัดการประชุมพัฒนากลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ครั้งที่ ๑ เริ่มตั้งแต่การเตรียมการทำบันทึกราชการเรื่องการพัฒนากลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

สรุปข้อเท็จจริง/ความเป็นมาของสมัชชาสุขภาพในจังหวัดนครสวรรค์ มีข้อเสนอเสนอแนะ และข้อพิจารณาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามเชิญหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมฯ ซึ่งขั้นตอนนี้ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดำเนินการขั้นตอนดังกล่าว มีคุณวรรณภา นุกุลอุดมพานิชย์ จาก พมจ.นครสวรรค์ เป็นผู้ติดตามดำเนินการจนมีหนังสือเชิญประชุมดังกล่าว ซึ่งต่อมา คุณวรรณภา (พีตีว) จะเป็นกำลังสำคัญในการประสานงานเชิญประชุมของภาคีเครือข่าย

การประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ในปี ๒๕๕๒ สามารถจัดการประชุมได้อีก ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ ครั้งที่ ๓ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ นอกจากนั้นยังมีการประชุมคณะทำงานวิชาการสมัชชาสุขภาพ ๒ ครั้ง เพื่อพัฒนากรอบประเด็นการจัดสมัชชาสุขภาพประเด็นด้านสังคมจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ นำเสนอต่อกลไกสมัชชาสุขภาพนครสวรรค์ ซึ่งมีมติร่วม

กันจัดสมัชชาสุขภาพประเด็นด้านสังคมจังหวัดนครสวรรค์ในปี ๒๕๕๓
นอกจากการสื่อสารเรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพผ่าน
การประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพ และคณะทำงานวิชาการสมัชชา
สุขภาพแล้ว ในปี ๒๕๕๒ กลไกสมัชชาสุขภาพยังมีโอกาสร่วมกัน
ทำงานและเรียนรู้สมัชชาสุขภาพ โดยร่วมกันจัดเวทีรับฟังความเห็น
ร่างวาระ/ประเด็นสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ วันที่ ๒๘ ตุลาคม
๒๕๕๒ ห้องประชุมราชาวดี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์
ใน ๔ ประเด็น ได้แก่ เรื่องเด็กและเยาวชน เรื่องผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะ
พึ่งพิง เรื่องอุบัติเหตุบนท้องถนน และเรื่องภาวะน้ำหนักเกินและโรค
อ้วน ผู้เข้าร่วมเวทีกว่า ๒๐๐ คน มีการคัดเลือกตัวแทนจำนวน ๑๒
คน เข้าร่วมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ และเข้าร่วมเวทีสมัชชา
สุขภาพแห่งชาติ วันที่ ๑๖ - ๑๘ ธ.ค. ๒๕๕๒

ผลจากการประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพอย่างต่อเนื่องในปี
๒๕๕๒ มีมติข้อตกลงร่วมกัน และการร่วมกันจัดเวทีรับฟังความเห็น
ร่างวาระ/ประเด็นสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ ๔ ประเด็น ทำให้
ความสัมพันธ์ภาพและการเรียนรู้ในส่วนของกลไกสมัชชาสุขภาพ
จังหวัดนครสวรรค์ ได้เกิดขึ้นเป็นจริงแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๒

ถึงแม้ว่าหลังการจัดเวทีรับฟังความเห็น ร่างวาระ/ประเด็น
สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ และการเข้าร่วมสมัชชาสุขภาพแห่ง
ชาติ ปี ๒๕๕๒ ในเดือนธันวาคมแล้ว การประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพ
จังหวัดจะยุติไปสักระยะหนึ่ง ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณของกอง
เลขานุการจังหวัด (มุ่งงบจัดเวทีรับฟังความเห็น ร่างวาระ/ประเด็น
สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ จนหมดตัว) แต่เมื่อทาง พมจ.

นครสวรรค์ มีกิจกรรมสมัชชาครอบครัว ก็เกิดความร่วมมือร่วมใจจัด **สมัชชาครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี ๒๕๕๓** “ร่วมคิด ร่วมทำ เสริมสร้างพลังครอบครัว” “พลังผู้สูงวัย สร้างสังคมไทยรู้จัก สามัคคี” วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ ห้องประชุมชั้น ๕ เทศบาลนคร นครสวรรค์ ผู้เข้าร่วมเวทีกว่า ๓๐๐ คน โดยมีข้อเสนอจากเวทีสมัชชา สุขภาพนำเสนอเข้าสู่หน่วยงานส่วนกลาง และภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วม ประชุมเช่นกัน

นั่นเป็นสัญญาณว่ากลไกสมัชชาสุขภาพนครสวรรค์ เกิดขึ้น จริง มีตัวตนจริง มีบรรยากาศร่วมทำงานและร่วมเรียนรู้เป็นอย่างดี และพร้อมที่จะขับเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพในจังหวัดนครสวรรค์

ส่วนเวทีสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพพะเยาเกษตรกร” ปี ๒๕๕๒ ซึ่งลงดำเนินการในอำเภอหนองบัว และดำเนินการเหมือน แนวทางในปี ๒๕๕๑ คือ พื้นที่ดำเนินการที่โรงเรียนชานา ๒๕ แห่ง ให้แกนนำโรงเรียนชานาในพื้นที่ดำเนินการค้นหาข้อมูลความจริง นำเข้าสู่การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับตำบล จำนวน ๓ ตำบล และ เวทีสมัชชาสุขภาพระดับอำเภอหนองบัว ๑ ครั้ง ซึ่งผลของกระบวนการ สมัชชาสุขภาพก็เหมือนกับปี ๒๕๕๑ คือ วิถีเกษตรเคมี สุขภาพมี ปัญหา พันธุ์ข้าวไม่มีคุณภาพคุณภาพ-พึ่งตนเองไม่ได้ไม่เข้าถึงนโยบาย รัฐซึ่งปีนี้เปลี่ยนเป็นการถามถึงโครงการประกันรายได้เกษตรกร

ในปี ๒๕๕๒ เครือข่ายโรงเรียนชานาจังหวัดนครสวรรค์ ได้ ร่วมกันทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อก่อตั้งมูลนิธิการจัดการความรู้และ เครือข่ายโรงเรียนชานา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ และก่อตั้งมูลนิธิ สำเร็จในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ และผลงานเด่นชิ้นแรกของมูลนิธิ

นิตินิ การเสนอชื่อสมาชิกเครือข่ายเข้ารับปริญญาเกิตติมศักดิ์ สาขา
เกษตรร ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดนครสวรรค์ ผลคือ **ลุงส่ง
บัวขัน** ได้รับการพิจารณาปริญญาเกิตติมศักดิ์คนแรกของเครือข่าย
โรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์

๑๐

บททดสอบกลไกสมัชชาฯ จังหวัด

ปี ๒๕๕๓ ถือเป็นกาทดสอบกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ที่เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ และได้ทดลองจัดสมัชชาสุขภาพมาบ้างแล้ว ปีนี้ก็จะประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดได้ก็เดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ เรียกว่าเจียบหายไปจากการประชุมครั้งก่อนถึง ๗ เดือน ด้วยข้อจำกัดความล่าช้าของการจัดสรรงบประมาณของสช. (ส่วนกลาง) แม้ว่าจะมีความพยายามเชิญประชุมพัฒนาโครงการมาตั้งแต่เดือนธันวาคมแล้ว แต่เกิดความพร้อมจริงในพื้นที่ก็กลางปี ๒๕๕๓ ซึ่งบางท่านอาจจะคิดว่าทำได้โดยไม่ต้องรอกงบประมาณ แต่อย่างที่เคยกล่าวไว้แล้วว่าจังหวัดนครสวรรค์ทุ่มงบประมาณหมดตัวไปตั้งแต่การจัดเวทีรับฟังความเห็น ร่างวาระ/ประเด็นสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๒ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่องงบประมาณจึงมีความสำคัญกับการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ในปีนี้

การประชุมกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดครั้งแรกของปี ๒๕๕๓ แกนนำสมัชชาฯ หลายท่านทักทายกันว่า “นี่ก็จะไม่มีการประชุมกันแล้ว หรือคิดว่าเลิกโครงการไปแล้วบ้าง” ก็ต้องชี้แจงเหตุผลข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งทุกคนก็เข้าใจและพร้อมใจที่จะให้ความ

ร่วมมือ ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดสมัชชาสุขภาพในปี ๒๕๕๓ ตามข้อตกลง และกรอบแนวคิดการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ประเด็น ด้านสังคม ปี ๒๕๕๓ ที่เคยร่วมประชุมเตรียมการในปี ๒๕๕๒ มา แล้วกว่า ๓ - ๔ ครั้ง

เรียกว่าเปิดฉากครั้งแรกของการประชุมฯ ทุกคนก็มีใจให้กับ การทำงานสมัชชาสุขภาพร่วมกันอย่างน่าประหลาดใจ เพราะถึงระยะ มาพบปะพูดคุยกันมากกว่าครึ่งปี คงเป็นเพราะว่าแม้ไม่มีกิจกรรมร่วม กันในสมัชชาสุขภาพ แต่แต่ละคนยังมีโอกาสทำงานพัฒนาสังคมด้าน อื่นๆ ร่วมกันอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล การเชื่อม ประสานระหว่างหน่วยงาน และการได้ทำงานร่วมกัน การยอมรับถึง ผลงานและบุคคลในปีที่ผ่านมา เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลไกสมัชชา สุขภาพจังหวัดนครสวรรค์กลับมาพร้อมทำงานร่วมกันอีกในปี ๒๕๕๓

ภารกิจเป้าหมายการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ จึงประกอบไปด้วย ๓ ประการ ได้แก่ การพัฒนากลไก สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ การจัดสมัชชาสุขภาพ “ข้าวกับ สุขภาวะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๓ (อำเภอบรรพตพิสัย) และการจัดสมัชชา สุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ประเด็นด้านสังคม ปี ๒๕๕๓

การพัฒนากลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ผ่านการ ประชุมเพื่อการเตรียมงานสมัชชาสุขภาพประเด็นสังคม ซึ่งต่อมาสรุป เป็นสมัชชาสุขภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ โดยใช้แนวคิดเดิมของนครสวรรค์ คือ **“การประชุมพูดคุยอย่างมี ส่วนร่วม นำความจริงมาคุยกัน เพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาให้ดีขึ้นร่วมกัน”** โดยกลไกสมัชชาฯสามารถดำเนินการ

จัดสัมมนาสุขภาพได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ การออกแบบกระบวนการสนทนาสุขภาพ การตั้งคำถามสำคัญที่ต้องหาคำตอบ ข้อมูลความจริงที่ต้องการรู้ การรวบรวมข้อมูลความจริง เวทีสังเคราะห์ข้อมูล เวทีย่อยเพื่อคืนข้อมูลและรับฟังข้อเสนอจากอำเภอ นำร่อง (อ.เมือง อ.ตาคลี และอ.ลาดยาว) และเวทีสัมมนาสุขภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ห้องประชุมเทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้ร่วมประชุมกว่า ๒๕๐ คน

ผลการจัดกิจกรรมทั้งหมดสามารถดำเนินการได้ดี โดยอาศัยศักยภาพและความสามารถของแต่ละส่วนมาช่วยเสริมกัน เช่น สสจ. นครสวรรค์มีข้อมูลประชากรและปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์และงานวิจัย พมจ.สำนักงานประสานงานเครือข่าย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สามารถสังเคราะห์ข้อมูลและออกแบบรายงานผลการศึกษา องค์การ Path ที่เน้นการออกแบบเวทีเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมโดยเฉพาะประเด็นเพศศึกษา ส่วนภาคประชาสังคมทำงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และผลิตสื่อ ส่วนท้องถิ่นเตรียมการด้านสถานที่และประสานชุมชนในพื้นที่ เป็นต้น

ภาพรวมของสัมมนาสุขภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๓ จึงเป็นผลงานของกลไกสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ที่เข้าบทบาทแทนคณะทำงานจัดสัมมนาสุขภาพชุดที่ผ่านมา เปิดโอกาสให้องค์กร/เครือข่ายอื่นๆ เข้ามีส่วนร่วมเรียนรู้และจัดสนทนาสุขภาพอย่างกว้างขวางมากขึ้น จุดเด่นของการจัดสัมมนาสุขภาพ อยู่ที่ความร่วมมือของกลไกสุขภาพจังหวัด การรวบรวม/

วิเคราะห์ข้อมูล เอกสารสรุปข้อมูลนำเข้าเวทีย่อย และเวทิจังหวัด การออกแบบเวทีย การประสานงานชุมชนและเครือข่ายเข้าร่วมใน เวทีย อำเภอ โดยเฉพาะการตื่นตัวของผู้เข้าร่วมเวทียระดับอำเภอที่ เข้าร่วมเกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกเวทีย การจัดทำสื่อเผยแพร่ในเวทียสมัชชา สุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

ข้อสังเกตการผลักดันนโยบายสมัชชาสุขภาพประเด็นด้าน สังคม พบว่า ผลจากการทำงานร่วมกันของกลไกฯ จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่รับผิดชอบด้านสังคมของจังหวัด เช่น สสจ. และ พมจ. เป็นต้น พบว่าการทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดบูรณาการ ปี ๒๕๕๕ ที่ผ่านมามีความสอดคล้องกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ได้นำกรอบแนวคิดและข้อเสนอเชิงนโยบายของสมัชชาสุขภาพนำไป บรรจุในแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด นับว่าเป็นการผลักดันข้อเสนอ เิงนโยบายเข้าสู่แผนปฏิบัติงานโดยตรง และกระจายอยู่ในโครงการ ของแต่ละหน่วยราชการ เช่น พมจ. และ สสจ. เป็นต้น

กลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ยังมีมติร่วมกันว่าจะ สรุปสังเคราะห์ข้อมูลประเด็นการแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ ที่ไม่พร้อม เป็นเอกสารผลการศึกษาเป็นเอกสารอ้างอิงใช้ประกอบการ แก้ไขปัญหาด้านสังคมของจังหวัด

นอกจากนั้นกลไกสมัชชาสุขภาพยังดำเนินการเวทียรับฟัง ความเห็น ร่างวาระ/ประเด็นสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ๒๕๕๓ ประเด็น การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม และความเป็นธรรม ในการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนพิการ เพื่อรวมความเห็นของคน นครสวรรค์เสนอต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ทำให้กลไกสมัชชาสุขภาพ

จังหวัดนครสวรรค์สามารถเรียนรู้สัมชชาสุขภาพได้ครบวงจร ทั้งระดับ
จังหวัดและระดับชาติ

ส่วนสัมชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะเกษตรกร” ปี ๒๕๕๓
ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องเป็นปีที่ ๓ ดำเนินการที่ อ.บรรพตพิสัย นำร่อง
๓ ตำบล และผลที่พบเหมือนเดิม คือ ชาวนาทำเกษตรเคมี พันธุ์ข้าว
มีปัญหา สุขภาพย่ำแย่ ส่วนนโยบายประกันรายได้เกษตรกร พบว่า
ชาวนาไม่ทราบถึงสิทธิ-การใช้สิทธิ ไม่รู้ราคาอ้างอิงที่ประกาศทุกวัน
จันทร์ เวทีระดับตำบลสามารถเชื่อมเครือข่ายโรงเรียนชาวนากับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เวทีระดับจังหวัดที่จัดที่ศาลาประชาคม
อำเภอบรรพตพิสัย ที่วางไว้ปลายเดือนตุลาคม ก็ต้องเลื่อนมาเป็น
วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ด้วยสถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ ส่วนความ
คาดหวังว่าจะผลักดันให้เกิดนโยบายการเกษตรและอาหารปลอดภัย
ในจังหวัด ต้องผลักดันกันต่อไป

อย่างไรก็ตาม ๓ ปีที่จัดสัมชชาสุขภาพ “ข้าวกับสุขภาพะ
เกษตรกร” ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓ รวมทั้งการขับเคลื่อนของเครือข่าย
โรงเรียนชาวนา สามารถส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
เครือข่ายโรงเรียนชาวนา ร่วมกับขับเคลื่อนมติของสัมชชาสุขภาพ
จนปรากฏเป็นรูปธรรม ได้แก่

๑) การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายโรงเรียน
ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ อบต.เกษไชโย อ.ชุมแสง สนับสนุน
ทุนสร้างศูนย์ฯ ๑๐๐,๐๐๐ บาท อบต. และหนองตางู อ.บรรพตพิสัย
สนับสนุนทุนสร้างศูนย์ฯ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒) การสร้างและสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายโรงเรียน

ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ อบต.เกษไชโย อ.ชุมแสง อบต.หนอง
ตาชู อ.บรรพตพิสัย อบต.ลาดยาว อ.ลาดยาว อบต.มาบแก
อ.ลาดยาว อบต.ทุ่งทอง อ.หนองบัว และอบต.ห้วยถั่วใต้ อ.หนองบัว
ซึ่ง อบต.ที่สนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายโรงเรียนชาวนา
จะเป็นพื้นที่ที่มีการจัดสมาชิกชุมชนภาพ “ข้าวกับสุขภาวะเกษตรกร”
ระดับตำบล นั้นเอง

๑๑

บทสรุปสัมมนาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์

๑๐ ปี แห่งการเรียนรู้และร่วมกระบวนการสัมมนาสุขภาพ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ต้นเริ่มจากกลุ่มภาคประชาสังคมดำเนินการแบบ ทำไปเรียนรู้ไป จนตกผลึกทางความคิดเป็นสัมมนาสุขภาพแบบ นครสวรรค์ **“เวทีเสวนาพูดคุยแบบเอาข้อมูล-ความจริงมาคุยกัน เพื่อมีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาให้ดีขึ้น”** การพัฒนารูปแบบการจัดเวทีสัมมนาสุขภาพ จากคณะทำงานจังหวัดทำเอง เป็นการขยายแนวร่วมให้องค์กรภาคีเครือข่ายและประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ และร่วมเรียนรู้การจัดสัมมนาสุขภาพ การพัฒนา กลไกสัมมนาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นกลไกการจัดการ สัมมนาสุขภาพในจังหวัดนครสวรรค์ ต่อไป

ประเด็นสัมมนาสุขภาพที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ เป็นปัญหาของจังหวัด เป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของจังหวัด มีผล ต่อการยอมรับและมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีข้อเสนอแนะจากสัมมนาสุขภาพก็มีแนวโน้มที่จะได้ รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพที่ผ่านมาแล้วจะดำเนินการได้
ในระดับที่น่าพอใจ คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการสมัชชาสุขภาพ
ของสามภาคส่วน ได้แก่ ภาคสังคม ภาคราชการและท้องถิ่น-การเมือง
ภาควิชาการ โดยบทเรียน ๑๐ ปี สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์
บทบาทของภาควิชาการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่กระบวนการ
สมัชชาสุขภาพที่มุ่งเน้นนำข้อมูล-ความจริงมาพูดคุยกัน ก็มีผลช่วย
ลดจุดอ่อนของภาควิชาการในสมัชชาสุขภาพได้ อย่างไรก็ตามในปี
๒๕๕๒ – ๒๕๕๓ ที่ก่อตั้งกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัด ทำให้บทบาท
ของภาควิชาการมีเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพต้องมีเจ้าภาพติดตามดำเนินการ
อย่างชัดเจน จึงจะเกิดผลการผลักดันตามข้อเสนอของสมัชชาสุขภาพ
อย่างเป็นรูปธรรม จังหวัดนครสวรรค์มีกรณีโรงเรียนชาวนาที่ได้รับ
การสนับสนุนเชิงนโยบายจากจังหวัดนครสวรรค์ และ อบจ. นครสวรรค์
อย่างต่อเนื่อง โดยมีกลุ่มนครสวรรค์ฟอรัมและเครือข่ายเกษตรกร
เป็นเจ้าภาพติดตามข้อเสนอในช่วงแรก ต่อมาเป็นเครือข่ายโรงเรียน
ชาวนา ซึ่งปัจจุบันเป็นมูลนิธิจัดการความรู้โรงเรียนชาวนาจังหวัด
นครสวรรค์เป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นสุขภาวะของเกษตรกร
เป็นต้น

แม้ว่าไม่ได้ประกาศเป็นนโยบายจังหวัดเพื่อสุขภาวะของ
เกษตรกร แต่ ๑๐ ปี ที่ขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพมา ก่อให้เกิดโรงเรียน
ชาวนากว่าร้อยแห่ง เกิดเวทีการเรียนรู้ เกิดผู้นำเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้ใน
พื้นที่ และกิจกรรมดี ๆ ที่สร้างสุขภาวะของเกษตรกรอย่างมากมาย ทั้ง
ตลาดนัดสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ในอดีต จนเป็นเวทีตลาดนัดความ

รู้โรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบัน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่ามีจุด
กำเนิดจากหน่ออ่อนแห่งการเรียนรู้สัมชชาสุขภาพในอดีต

๑๐๐

๑๒

หัวใจที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ

หากมองภาพรวมแล้ว สมัชชาสุขภาพเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานภาคประชาสังคมจังหวัดนครสวรรค์ อย่างไรก็ตาม สมัชชาสุขภาพมีส่วนในการขยายงานภาคสังคมในนครสวรรค์อย่างมาก ถึงแม้ยังไม่สามารถประกาศวาระหรือนโยบายของภาคสังคมได้ แต่แนวทางหรือข้อเสนอของภาคสังคมก็มีผลได้รับการรับฟัง และสนับสนุนให้ปฏิบัติเป็นจริงจากหน่วยงานรัฐ หรือภาคการเมือง ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบจ. เทศบาล และอบต.

ปัจจัยที่นำสู่ความสำเร็จของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

๑) การวางยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้น เปรียบเสมือนเข็มทิศ ชี้ทิศทางการทำงานร่วมกัน สู่เป้าหมายร่วมที่ต้องไปให้ถึง

๒) กลไกการจัดสมัชชาสุขภาพที่เข้มแข็ง มีองค์ประกอบแบบพหุภาคีทั้งภาคสังคม ภาคราชการ/การเมือง และภาควิชาการ อีกทั้งมีทีมเลขานุการหรือคณะทำงานสมัชชาสุขภาพที่เข้มแข็ง

๓) การคัดเลือกประเด็นสมัชชาสุขภาพจากประเด็นปัญหาของพื้นที่ สอดคล้องกับปัญหาและยุทธศาสตร์ของจังหวัด โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นสมัชชาสุขภาพของภาคีเครือข่าย ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมเป็นเจ้าของร่วมในสมัชชาสุขภาพด้วย

๔) การใช้องค์ความรู้ และพลังของข้อมูล-ความจริง ทำให้กระบวนการสมัชชาฯ ชับเคลื่อนบนฐานความรู้/ความจริง มีทิศทาง/แนวทางการทำงานชัดเจน เกิดการยอมรับจากผู้เข้าร่วมในสมัชชาฯ

๕) การออกแบบกระบวนการสมัชชาสุขภาพแบบนครสวรรค์ ที่มีความสำคัญตั้งแต่การเลือกประเด็น การตั้งคำถาม/สมมุติฐาน การค้นหาข้อมูลความจริง เวทีย่อยตรวจสอบ/รับฟังความเห็น และเวทีสมัชชาสุขภาพ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ กระบวนการสมัชชาสุขภาพ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๖) การมีเจ้าภาพหลักหรือที่ชัดเจนในการผลักดันข้อเสนอจากสมัชชาฯ นำไปปฏิบัติการเป็นรูปธรรม

๗) ความต่อเนื่องในการทำงานของภาคสังคมและการจัดสมัชชาสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นปัจจัยสร้างการยอมรับจากประชาชน และภาคีเครือข่าย และภาคราชการที่เกี่ยวข้อง

๘) การเกาะติดประเด็นเดิมก็สร้างความซาบซึ้ง และประสบการณ์ที่สูงขึ้นของคณะทำงาน และเกิดการยอมรับจากประชาชน และหน่วยงานรัฐ

๙) การต่อยอดพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความท้าทายใหม่ในการทำงาน เช่น การก่อตั้งกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ หรือการยกระดับองค์กรเจ้าภาพจากเครือข่าย

โรงเรียนชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ เป็นมูลนิธิการจัดการความรู้โรงเรียน
ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์

๑๓

ปัจจัยเสริม และอุปสรรค ในสมัชชาสุขภาพ

การพัฒนากำลังคนภาคประชาสังคมของสถาบันการเรียนรู้ และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓ และการเข้ามาเสริมสร้างศักยภาพคนภาคประชาสังคมของโครงการสี่แยกอินโดจีน (จังหวัดพิษณุโลก) ในภาคเหนือ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๕ เป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมคนภาคสังคม ทั้งด้านแนวความคิด ความสามารถและทักษะการทำงาน การจัดกระบวนการประชุมอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะสี่แยกอินโดจีนยังเป็น Node ในการเชื่อมงาน และงบประมาณสนับสนุนการทำงานของภาคประชาสังคมในภาคเหนือ ซึ่งรวมถึงงานยกย่อง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ และสมัชชาสุขภาพ จนเกิดการขยายตัวของงานภาคประชาสังคม และความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมในจังหวัด

หลังจากประกาศ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติอย่างเป็นทางการครั้งแรก และเวทีรับฟังความเห็นต่อร่างธรรมนูญสุขภาพ นับเป็นปัจจัยเสริมที่สร้างความรู้

ความเข้าใจของบุคคลกรของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
ซึ่งต่อมาร่วมเป็นภาคีและกลไกสมัชชาสุขภาพ ซึ่งกระบวนการสมัชชา
สุขภาพแห่งชาติ ที่มีเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างมติสมัชชาสุขภาพ
แห่งชาติที่จังหวัด ก็เป็นโอกาสที่ดีที่กลไกสมัชชาสุขภาพ และภาคีใน
จังหวัดได้เรียนรู้กระบวนการสมัชชาสุขภาพ อีกทั้งเป็นการเชื่อมภาคี
เครือข่ายภายในจังหวัดด้วย

เวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เป็นเวทีเรียนรู้ที่สำคัญของภาคี
สมัชชาสุขภาพจังหวัด ตั้งแต่ตลาดนัดสุขภาพ สิ่งดี ๆ ในการสร้าง
สุขภาพ และการร่วมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่อาคารสหประชาชาติ
ซึ่งเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเป็นโอกาสที่ผู้แทนจังหวัดได้เรียนรู้
กระบวนการสมัชชาสุขภาพ

การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสมัชชาสุขภาพของ
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง การพัฒนา
ศักยภาพบุคคลและภาคีเครือข่าย ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นคณะ
กรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เป็นโอกาสให้เกิดการเรียนรู้
สมัชชาสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

นอกจากการจัดสมัชชาสุขภาพแล้ว ยังมีการจัดสมัชชาสุขภาพ
ในประเด็นอื่น ๆ ในจังหวัด เช่น สมัชชาครอบครัว สมัชชาผู้พิการ
และสมัชชาผู้สูงอายุของพัฒนาสังคมและมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์
ทำให้เกิดแนวร่วมเป็นกลไกสมัชชาสุขภาพที่เข้าร่วมเป็นเจ้าภาพหลัก
ที่สำคัญของกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัด

ส่วน**ปัญหาอุปสรรค**ในสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์
ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาแม้จะมีความสำเร็จระดับหนึ่ง แต่หากกล่าว

ถึงปัญหาอุปสรรคที่ยังก้าวไปไม่ถึงความคาดหวังไว้ ได้แก่

๑) กลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดยังไม่เข้มแข็ง แม้จะมีองค์ประกอบจาก ๓ ภาคส่วน ได้แก่ ภาคสังคม ภาคราชการ/การเมือง และภาควิชาการ แต่บทบาทหลักยังอยู่ที่ภาคสังคม ส่วนบทบาทของภาครัฐ และภาควิชาการ ต้องเพิ่มบทบาทเป็นเจ้าภาพในสมัชชาฯ เพิ่มมากขึ้น

๒) การขยายกระบวนการสมัชชาสุขภาพสู่วงกว้างไปสู่องค์กรภาคีเครือข่ายอื่นๆ ทั้งในด้านการรับรู้ เข้าใจ และการนำสมัชชาสุขภาพไปกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ แม้มีความพยายามจัดสมัชชาสุขภาพระดับตำบลมาระยะหนึ่ง แต่การเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังน้อย มีบทบาทการสนับสนุนข้อเสนอเชิงนโยบายเท่านั้น

๓) การเชื่อมภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การจัดทำฐานข้อมูลภาคีเครือข่ายในจังหวัด และการบริหารเครือข่าย ด้านการมีส่วนร่วมของภาคี/ผู้มีส่วนได้เสียที่ผ่านมาเป็นแบบเฉพาะกิจเฉพาะงาน/โครงการ ยังขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

๔) กระบวนการสมัชชาสุขภาพบนฐานความรู้ ข้อมูล-ความจริง จะมีพลังในการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพแต่การมีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอน ก็เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้และเข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพของภาคีเครือข่ายอื่นๆ ควรมีการปรับให้สมดุลกันระหว่างความรู้ กระบวนการ และกลุ่มเป้าหมาย/คณะทำงานที่จะเข้าร่วมในสมัชชาสุขภาพ

๕) การสร้างแกนนำสมาชิกอาสาสมัครคุณภาพรุ่นต่อไป เพื่อสร้าง
ความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนงาน

กระแสด้านธุรกิจสิ่งแวดล้อม และ กระแสประชาสังคม (Civil society)

ที่มีผลต่อประชาคมจังหวัดนครสวรรค์

เวทีสิ่งแวดล้อม ไทย (พ.ศ.2533) ข่าวกวบรวมมีเพื่อสิ่งแวดล้อมและพัฒนาไทย (TEDNET) (พ.ศ.2536-37)

→เวทีสิ่งแวดล้อมไทย 39 (พ.ศ. 2539)

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civinet)
หัวข่าแข็ง-สีบนานาคะเสถียร เด็ชชีวัด
คณะกรรมการสืบป่าตะวันตก

การปล่อยน้ำไปบึงศรีงใหญ่

โครงการ SF การปฏิรูปสื่อ โครงการชีวิตสาธารณะฯ นาย รร.ชานา ผลักดัน ม.มหิดล นครสวรรค์

ขบวนการร่างแผนฯ 8-ประชาคมเมือง ขบวนการร่างแผนฯ 9

สมัชชาสุขภาพ

กลไกฯ จังหวัด

2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553

ชมรมคนนครสวรรค์ (พ.ศ.2527)

→ และโรงเรียนไปโครงการบึงศรีงใหญ่

การรวมกลุ่มนครสวรรค์รังสรรค์ YCU

ชมรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมพะเยะคีรี

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมภาคเหนือตอนล่าง (กสนด.)

คณะกรรมการสืบป่าตะวันตก นครสวรรค์

กลุ่มรักษ์ป่าแม่โพ กลุ่มประสานงานเครือข่ายนครสวรรค์พร้อม

มูลนิธิสืบศักดิ์สินแผ่นดินสี่แคว มูลนิธิฯ รร.ชานา

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติของนครสวรรค์

ตลาดนัดสุขภาพนครสวรรค์

สิ่งดี ๆ ในการสร้างสุขภาพ

การกระจายอำนาจสาธารณสุข

เกษตรกรที่เชื่อมกับสุขภาพ และมีสุขภาพดี
ห้องเรียนในการสร้างสุขภาพ

สมัชชาสุขภาพ ร่วมกับสหภาพเกษตรกร

ประเด็นสังคม แม่วัยเด็ก

การถ่ายโอนฯ สาธารณสุข

2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554

ความพอใจกับคุณภาพบริการสุขภาพ และบทบาทของ อบต. กับ การสร้างสุขภาพ

“ข้าวกับสุขภาพเกษตรกร”

สมัชชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ชุมชนแห่งเมือง”

“ข้าวกับสุขภาพเกษตรกร” S1-S3

ประเด็นสังคม

การขับเคลื่อนมติสมัชชา : จัดตั้ง รร.ชวามา

การสนับสนุนจากจังหวัด และ อบจ. / อบต.

กลุ่มนครสวรรค์พร้อม

มูลนิธิสิบล้านคนดีลิน แผ่นดินดีเคา

มูลนิธิ รร.ชวามา

กลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัด นว.

บันทึกท้ายเล่ม

บันทึกท้ายเล่ม

๑๑๑

บันทึกท้ายเล่ม